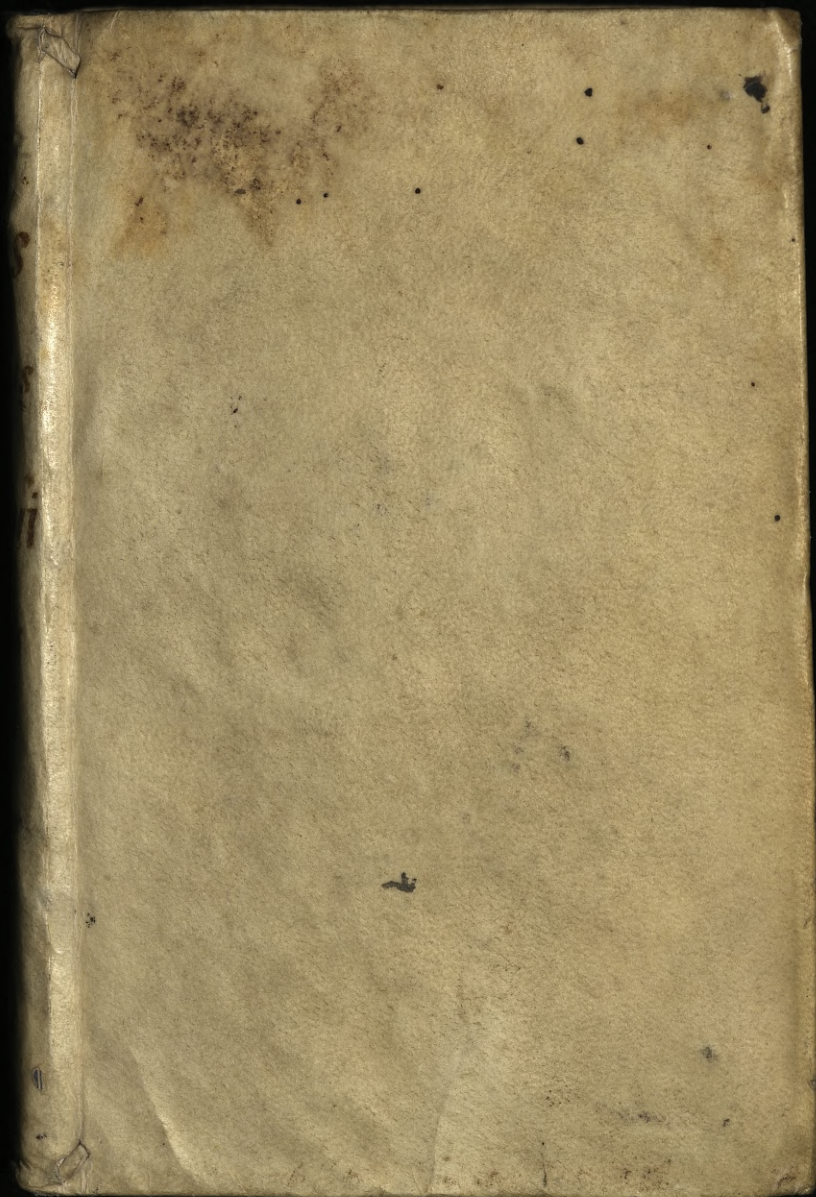

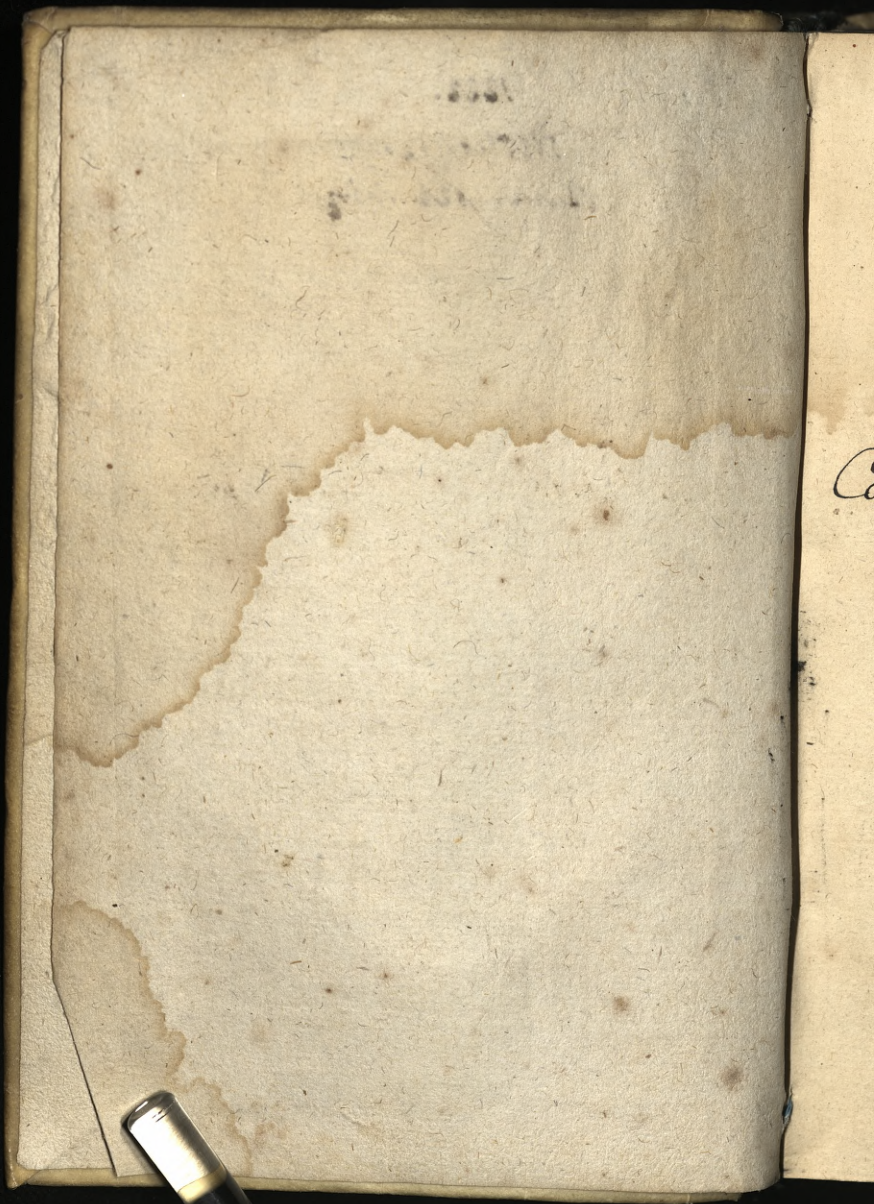

13821

24. 114. 4. 2.

1222.

Plumage.
Berlin. 1826. März.

PAVLI IO-

VII COMENSIS MEDICI

De Romanis Piscibus libel-

lus ad Ludouicum Bor-

bonium Cardinalem

Collegii Paris. amplissimum. Societ. Jesu.

IN OFFICINA FROBENIANA
ANNO M. D. XXXI

21

13985

PAULI IOVII NO⁶

VOCOMENSIS MEDICI DE
Romanis piscibus libellus ad Lu
douicum Borbonium Car/
dinalem amplissimum.

VADES Reuerendissi
me ac Illustrissime domi
ne, qui etiã iure optimo
compellere potes, ut ea
literis tradã, quæ de Ro/
manis piscib⁹ erudite ac
que subtiliter fuere disputata, quum te, &
IOANNEM Lotharingum præclarissi/
mi ingenij Cardinalẽ CLEMENS Pon/
tifex familiari cõuiuiõ, ueluti animum re/
missurus, hilariter excepisset. Res est co/
gnitu tractatuq^{ue} difficilis, cum propter in/
finitam ferè naturæ piscium uarietatem,
quæ me & plerosq^{ue} alios admodũ curio/
sos hætenus irritò labore fatigauit: tum
propter incredibilem scriptorũ discrepan/
tiam, qui ex multiplici linguarum uarieta/
te perpetuas huiusmodi studijs tenebras
offuderunt. Quibus de causis necesse est,
ut animus rei difficultate permotus totũ
hoc munus, quod maioribus doctrinã, ex

AA z

actio

actiorisq; iudicij neruis esset extendendū,
haud mediocriter reformidet. Sed ea est
dignitas, amplitudoq; tua & morū suauitas
cum singulari optimarū literarum cupiditate cōiuncta, ut honoris mei uel gloriolæ, si qua ingenuis studijs parata est, iacturā planè facere, quàm honestissimo desyderio tuo penitus deesse malim. Verū
tu postea iudicaueris, an ego qui rem tam
difficilis argumenti & maiorem omnino
ingenij facultatem postulantis suscepi, impudētiæ culpa uacauerim, quum eius nominis ueniam iam deprecer, ut officiosus
& perhumanus appareā. Proinde hunc libellum ab acrioribus cēsoribus minus seuerè iudicari uelim, quando eum festiua
quadam hilaritate ueluti ludibūdus, dum
multi per hæc Saturnalia, alexæ, cæterisq;
uoluptatibus uacarent, antiquis meis earum rerum obseruationibus memoria repetitis, excogitauerim, & aliqua ex parte
perfecerim. Eritq; hic male feriatum hominis ingenuus labor, fortasse preludium institi, absolutiq; operis, si qui literis ac industria pollent, pposita oculis, & à me quasi
per transennam cōmonstrata, accuratius
contem

contemplari, ac uberioribus interpretatio-
nibus illustrare uoluerint. Ego certe hoc
munere, & tibi in primis, & illis gratū fe-
cisse uidebor, animusq; etiam meus tanq;
amceniore diuerticulo recreatus ad insti-
tutas absoluendæ historiæ lucubrationes
& firmior & alacrior reuertetur. Exhibet
enim in publicū propediem huiusmodi la-
boriosissimi operis prima Decas non sine
aliqua spe immortalitatis, & tum quidem
multo auctior & ornator, si eam tibi &
Francisco Regi tuo, quem liberalibus stu-
dijs delectari audiuius, aliquando pla-
cuisset cognouero. Vale. Ex Vaticano 4
Calendas Aprilis. M. D. XXIIII

CAPVT PRIMVM

INGVLORVM pi-
scium nomina, natu-
ramq; indagare, sicuti
infiniti prope labo-
ris est, & doctrinæ
haud mediocris, ita
præsentis nō erit in-
stitutū, quū Græci au-
thores quī naturæ rerum abdita diligen-

AA

;

tissime

tissime perscrutati sunt, suaque nomina
singulis rebus indiderunt, de toto aquati/
lium genere varijs uoluminibus abunde
conscripserint. Neq; ipsum Pliniū ciuem
meum penitus imitabor, qui ut Græcorū
inuenta Romanis literis exprimeret, tota
natura ubiq; mirifice representata, nō mo/
do cōclusi maris, ac fluminū pisces, uerū
etiam ipsas beluas toto oceano fugientes
persecutus est. Itaq; nostrorum litorū fi/
nibus non abscedam, atq; ij tantū pisces, ē
quibus Romę generosa parātur obsonia,
ē Tyrrheno mari, fluuijs, ac lacubus Italię
citabūtur. Neq; mirū curiosis esse debue/
rit, si quæ ueteres prodidere, nostræ tem/
pestatis piscationi, omni ex parte, mini/
me cōsenserint. Nam, etsi easdem semper
animantium species perpetuo naturæ or/
dine terra mariq; fuisse, nequaquā sit du/
bitandum, multa tamē varijs de causis ua/
riata, atque immutata uidentur. Insani si/
quidem principes quibus opes ludibrio
erant, sicut hominum, ita & piscium co/
lonias aliquando deduxere, ut luxuriā in
promptu haberet, quæ pauloante frustra
cōcupisset, & novos inde incolas ipsa lito/
ra mira/

ra mirarentur. Scarū enim illum prænobi-
lem in Græcia piscem, quē Ennius poeta,
ob excellētiam, Iouis cerebrū uocitabat,
Optatus Tiberij Caesaris libertus, ut ante
eum Lucullus cerasum, Campanis litori-
bus importauit, cuius sobolē uel penitus
interiisse, uel, ut credi par est, longo patrij
maris desiderio abductū, in Græciam re-
measse putamus. Acipenser quoq; ille re-
gum mēsis usurpatus, & cōuersa in caput
squammarū serie insignis, eadē ratione,
quod fortasse fuerit inquilinus, hac ætate
proculdubio euauit. Peregrinātur enim
sua sponte pisces, sapiusq; natalibus locis
demigrāt, tædioq; litorū, uel ab innata la-
sciuiā, ad quērēdas nouas sedes p̄ immen-
sa pelagi spacia deferūtur. Nouos etiā pi-
sces retibus exceptos piscatores admirati
sunt, quos de extremis maris recessibus,
imīs que profundī gurgitibus prouenire,
uel per Gaditanas fauces in mare nostrū
à vastissimo oceano irrūpere credendum
est, sicuti etiam certis annorum curricu-
lis inusitati generis aues è diuersa terra-
rum regione in Italiā aduolasse tradun-
tur. Multa quoque piscatoriæ artis instru-

mēta defecere, quū eius præcepta aut per
 manus tradi, aut literarū memoriæ inter/
 cidentibus ueterum libris, demandari ne/
 quiuerint, & cōtrā, nouæ fraudes, aliæq;
 insidiæ à recentioribus sint excogitatæ,
 quæ res non mediocrem ad dinoscendos
 pisces difficultatē attulisse uidetur: ita ut
 existimare liceat quosdam pisces, uno ar/
 gumento quod nusquam appareant, uita
 re retia, atq; astu nostrorum artes ludifica
 ri, aliquos uero frequentius, quàm anti/
 quis euenerit, capi, de quorū nomine nūc
 maxime dubitemus. Cōstat nonnullos pi/
 sces, alias in nullo censu, quod mire prin/
 cipum gulæ placuissent, summam per ali
 quod tempus publica quadā assentatione
 claritatem obtinuisse, qui postmodū ex/
 tincta cum his regibus raritatis opinione,
 quum omnes saporē ipsum æquali ac li/
 bero totius populi iudicio metirentur, ui/
 lissimo demū pretio uenierunt. uti modo
 Merlucciæ plebeio admodū pisci Hadria
 nus Pōtifex sicuti in administrāda repub.
 hebetis ingenij, uel deprauati iudicij, ita
 in esculentis insulsissimi gustus, supra me/
 diocre pretium, ridēte toto foro piscario,
 iam

iam fecerat. Nec mirū esse debet, quū di-
uersum alijs atq; alijs palatū habeāt, nume-
rosioraq; obsonia mari petantur, q̄ terra,
siquidē non modo uolucres, ceterasq; syl-
uarum animantes foecūdiſſima maria gi-
gnunt, sed ex piscibus etiam instrumēta,
stupenda uarietate, quæ homines imiten-
tur, in fabriles usus abunde præbeant, ni-
hilq; animo concipi uel oculis uideri pos-
sit, intra hoc cœlum, quo nos integimur,
quod ipse Neptunus pater in opulentissi-
mis profundī regnīs non habeat & beni-
gne largiatur. Sed & maior pisciū copia,
maiorq; uarietas, quā nunc conspicere
contingat, antiquitus Romæ uisebatur,
quum in summo luxus fastigio peregrini
piscēs à remotissimis Ionij, Siculiq; litori-
bus peterētur. ob idq; expeditissimi myo-
parones essent instituti, quorum remigio
quicquid Brundisij, Messanæ, Tarentiq;
excelleret, Romanis culinīs protinus in-
ferretur, eosq; tum maxime sapos pi-
scēs æstimarent, quos & maximo piscan-
tium labore, & summis sumptibus quæsi-
uissent. Sed hoc certe parū fuerit Ionij in-
colas perforatis inclusos caueis captiuos

AA 5 trahere

trahere, adnitentibusq; remis ac uelis longinqua uerrere maria, ut magnæ Græciæ obsonia nō recentia modo, uerum adhuc spirantia Romani lūrcones absumerent: quū in quibusdā Cæsaribus ea quoq; prurientis gulæ petulantia fuerit, ut in maritimis regionibus fastidirēt, quos postea in montanis, locisq; mediterraneis quum essent, ueluti sordescente uenatione, per dispositos equos & quidē multa timētium feruorum diligentia adduci curarēt. Adinuentæ quoq; fuere piscinæ, quas ad mare, infano quidē sumptu extruebant, ut fauientium aliquādo uentorū rabies & hac quoq; hominū industria uinceretur, nec castigari luxuria posset, etiāsi Aeolus atque Neptunus, cæteraq; ponti numina, infensa ac infesta epulantibus esse uoluissent. Itaq; nullo annī tempore, nullisq; in locis, etiam à mari procul remotis, egergij Romanis mensis pisces defuere. Siquidem studiū eius rei, curamq; illam, inueterati gentis mores excoluerant, quādo nulla uel frigidulo, ut poetice dicam, digna equite cœna cēferetur, quæ marinis dapibus caruisset. Nos uero contrā, nisi lege
coacti

coacti piscibus uescimur, quū certis diebus uolucrē aut quadrupedē esitasse, piaculum sit. Ita ut, si animi religione soluerentur, nunquā profecto pisces ipsos, sed capum, perdicē, ganeones, pro mulis, auratis, ac lupis sectaturos appareat, atque hos tātum fortasse, quum gula cotidianis expleta ferculis noua sibi ad inuitandam famem diuerticula quæsiuerit. Tātumq̃ abest, ut pisces cupidius affectemus, ut quadragenis illis uerni ieiunij diebus, neque deorum metu, neq̃ infamia permoti, aliquando ad uorandas carnes, detestāda cupiditate rapiamur. Quibus de causis effectū est, ut neglecta piscatione, uetera piscium nomina penitus exoleuerint. A nostris enim uere tantum ipso, enixe, certatimq̃ piscantibus omnis generis pisces minime capiuntur. Etenim pisces pro uarietate temporū modo uagātur, modo latibula quærunt, in quibus se cōdant, neq̃ illorū captura est, nisi certis ferē temporibus. Clupææ ad prima statim ueris signa, quum Ciconiæ aduentant, subire Tyberim solent, inclināte uere nusq̃ apparent. In Iarío etiam lacu Pigus piscis ille clauiscaliga

caligaribus insignis, ut Plinius refert, non alias unquā à me, hoc etiam curiose quærente, cōspici potuit, quā Vergiliarum ortu, quibus maxime diebus Turdi gregatim ab alpis in uineta deuolare consueuerunt. Sed id præsertim in causa est, cur sæpius fallamur, & difficilime uera ea uocabula deprehēdamus, quod alijs atq; alijs nominibus diuersi litorū tractus (ut Plinianis utar uerbis) eosdē pisces appellent. Nec mirū, quū rem Romanā ita uolētibus fatis barbaræ nationes afflixerint, ipsaq; Europa externarum gētium repleta colonijs, iampridem ueras literas, & antequam dignitatem amiserit.

DE CAPIDOLIO CAP. II

Maximus inter pisces qui hæc litora attingāt, Capidoliū ab Romanis appellatur. unū ex his, paucis ante annis uasta corporis magnitudine oculis ac dentibus truceulentum irata maria ingentibus propulsum fluctibus humilia in uada detruserūt nō longe à Grauiscis in ora Tuscorū. Inhæsit multa recíprocantis pelagi iactatione fatigatus arene, quam pondere suo, impetuq; sulcauerat. Neq; inde sua

sua oppressus mole circumagere sese præ
inertia aut euadere potuit, quā maria mo
do tantis inflata fluctibus, subsecuta tran
quillitate, frustra eluctantem frequētibus
prægrandis caudæ flexibus, fugam in al
tum multo gemitu molientem, quieto, ua
dosoq; in litore destituissent. Ergo perpe
tuis ueluti circumuallatus aggeribus cre
bro, multoq; reflatu indignabundus & ex
pirans circūfusus populis prædæ atq; spe
ctaculo fuit, membratimq; securibus cæ
sus & subditus prælis in lucernarum usus
liquorem præbuit, tanta erat belluæ uasti
tas, tantaq; eius dorsi altitudo, ut facile u
trinq; pariter equitantibus mutuum aspe
ctum eriperet. Fuere miraculo ingentia
ossa in templorum uestibulis suspensa, &
in his præsertim oculorum receptacula,
quæ orbem prægrandis dolij æquabant.
Sed ea res mox in prodigium uersa est, si
cuti tristi admodum euentu statim appa
ruit: quum enim æstiuī soles foeda putre
scentis belluæ uiscera feruoribus excitata
sanie corrupissent, quāquam aggesta ma
teria teterrimi odoris fastidio cremaret,
breui tamē adeo foetido, noxiq; uapore
regionem

regionem suapte natura pestilentem infecit, ut ea inauditi spectaculi uoluptas multis incolarū funeribus eo autumnō constiterit. Non multis quoque ante annis alia eiusdem generis bellua non longe ab Arni fluminis ostio, saeuiente austri flatibus tempestate, uadis illisa est, quā morbo ac senio multaq; agitatione confectam similis accolarū cōcursus dissecuit, extractisq; ad spectaculum costis, spinæq; Sphondylis, continuo concremauit, ne graui eo halitus aer adfectus insalubrior redderetur.

Capitolium à Plinio Orcam uocatū esse crediderim, quā spectante populo Romano Claudius Cæsar Ostiensi in portu longo plagarum ordine cōclusam, ueluti máximo in circo, uel ipsa Naumachia, Prætoriana classe inuectus, circumfusoq; milite, expugnauit atq; confecit, nec minore quidē spectaculi gloria, quā antea ferpentem ad Bagradam Atrilius Regulus admotis castris & directis catapultis atq; balistis oppresserit. Orcæ cū Balænis continenter bella gerūt & toto oceano cruentissimis inter se prælijs dimicant, utraq; Gaditanū fretū aliquando ingrediuntur.

Est

Est & in oceano cetarū generis Rota, quā uidit Lusitana classis, dum extremū Aethiopiæ promontorium superaret: geminas dorso rotas gestare uidebatur, ad earum similitudinem quæ frumētarias molas impellente uento editioribus in locis circunducunt. Extimuerē tantæ belluæ cōgressum periti nautæ, qui modo ignoti maris immensos fluctus, certaꝑ pericula contempserant, satiusꝑ uisum conuersis uelis fugam capere, ꝑ expectare belluam terribili fragore uasta spumosaꝑ maria proscindētem, & superbo fremitu ueluti cōspectis hostibus præliū cientem. Neꝑ eam terruere excussa nauibus tormenta, quorum boatibus ea maria resonabāt, fugiētesꝑ proculdubio immanis bellua uastis mæandris adnatando fuisset consecuta, uientis, ac uelis celeritate cedentibus, nisi mirabunda substitisset. quippe quæ perpetuam intēdentibus fugam, satis gloriosa insectatione uictoriā expressisse uideretur. Cōspicitur & Phýsiter piscis extra columnas herculeas, Flator ab Latinis appellatus, qui frequenti reflatu præaltas undas euomere solet, ita ut procul nauis

nauigiorum uela ob spumantis aquæ candorem appareant. Eæ belluæ superiore biennio quibusdam Cæsarianis è Britānia in Hispaniam traſſicientibus, magnum terrorem incussere, quum Gallorū nauigia ea uelorum spetie è longinquo repræsentassent, qui tum ardēte bello, ea maria infestis classibus obsidebant. Sed iam oceano suas beluas relinquamus, quum fercula mensarum potius, quā naturæ maris tam multa miracula simus narraturi.

DE BOVE BELLVA ET CA

NICVLA CAPVT III

Sed antequam ad eos pisces, qui cōuſuſ inferuntur, proposito ordine ueniamus, Bos ille ingentis, laticq; corporis natantium hominum deuorator, minime erit prætereūdus. Is admirabilī calliditate in mari nostro grassatur, portusq; & exulta ædificijs litora sapius frequētat, inde occultus & quasi torpens simulata sergnitia natātes adoritur. Bendinellus Saulus Cardinalis sapius referre solebat, se admodum adolescentē cum alijs eius ætatis sodalibus natandī studio, non longe à portu in mare altius prouectum, in huiusmodi

modi belluā incidisse, quæ sedato ac maxime tranquillo in mari quæta & immobilis distincte, atque perspicue uisebatur, cuius aspectu adeo expauerit, ut timore præpediēte ab solita natandi peritiā penè destitutus, ægre se receperit. Aethiopem uero q̄ peregregius erat urinator, quiq̄ ipsis adolescētibus corpora eorum ac animos maris periculis paulatim insuefaciendo, natandi artē tradebat, subsidenti in insidijs bellug obuiū celeri natatu prodissē, siue ut pauētium mentes, eius monstri incursu cōsternatas, despecto periculo confirmaret, uel ut ipse ad referendum miraculum, belluæ effigiē propius intueretur. Sed belluam prædæ intentam illum temere adnatantē immani exceptū hiatu confestim deuorasse, neq̄ alia infelicitè pereuntis Aethiopis ædita signa, præter spumam cruentā, agitato in mari ebullientē, ita ut prius multiplici & peracura dentiū serie cōfixus, quā deuoratus esse crederetur. Oppianus homicidam bouem elegantissime descripsit, cuius sentētiā à Lipopo pulcherrimis uersibus Latine tralata est, quum cæteri autores de hoc nullam

BB ferè

ferè mētionem fecissent. Est & infesta nā
tātibus ipsa Caniculā, quæ mortiferis po-
tius dentibus mordicus homines dilace-
rat, quàm deuoret, quum capite tantū sa-
ua castigatum habeat uentrem & in præ-
longam ac tenuem exeat caudam: cuius
astus, naturamq; multo simul metu, mul-
taq; audacia memorabilē, si referre cona-
rer, insulsiſſime facerē, quū Plinius incom-
parabili elegātia breuitateq; , ut miri eius
ingenij mos fuit, suo loco eā expreſſerit.

DE STVRIONE CAPVT IIII

EX omnibus piscibus, q̄ lautioribus
apponuntur mensis, nullus est toto
marī, uel amnibus ipso Stūrione proce-
rior atque sapīdior. Siquidem ubique ter-
rarum & maximum pretiū & summam
dignitatē hac ætate semper obtinuit. Ma-
ria hunc gignunt, sed eum flumina maxi-
me nobilitant, pinguescit enim dulcium
aquarum haustu, subagrestemq; illum sa-
porem exuit, qui præalto in mari concipi-
tur. Magnos amnes perquàm libenter su-
bit, propterea in Nilo, Tanai, & Danu-
bio, Padoq; fluminibus maxime reperi-
tur. Caput eius rostratū est, & ad effigiem
quadratæ

quadratae pyramidis protensum. Os illi
est sine maxillis, sine dentibus, diuersum
penitus ab reliquorum piscium forma, idque
sub mento in ipsa prope iuguli parte ad si-
militudinem fistulae harundineae rotun-
dum, semperque patens, & chartilagineum
& summe candidum, cuius hiatum in proce-
rioribus hasta brachij crassitudine haud
facile impleret. Cæterum totum caput du-
ra potius, & callosa chartilagine, quam
certis ossibus constat, quod ex lento quo-
dam, & præpingui mucore concretum
esse uidetur. Naribus autem omnino quæ
illi pertenuēs sunt supra rostrum, refrige-
rantur, cum branchijs omnino latis care-
ant, & si quam hauriendo recipit aquam,
illam eodem pronò ore statim regerit. To-
to autem dorso crassiores quædam squa-
mæ ossea duritiæ certo numero, ordineque
distinctæ, intercurrente spinæ acie ad ele-
gantiam eminent, uti in magnificentiori-
bus ualuis hodie uidemus, quas ferrei at-
que inaurati clauī certa serie confixi de-
centissime figurant. cæteræ corporis par-
tes cuticulari & scabro admodum operi-
mento potius quam perpetuis squamis inte-
guntur

guntur, idēq; ad subuīridis atricq; coloris
speciem. Quo nomīne autem ab antiquis
Sturio fuerit appellatus, haud facile diui-
nauerim, quando grauissimi nostrae tem-
pestatis scriptores uarijs sentētijs inter se
dissentiat, quae quidem magno etiam in-
teruallo à ueritate discrepant. Et has qui-
dem sententias uanis innixas coniecturis
aliquāto facilius erit confutare, quàm ue-
rum, certumq; nomē celebratissimi piscis
in medium asferre. Satis tamen fuerit, cu-
riosos de alienis erroribus admonuisse, ut
aliud ipsi accommodatius ac melius inue-
stigent, si nos fortasse minus propriū no-
men inuenisse uidebimur. Raphael Vola-
terrānus, qui laboriosissimum cunctis de
rebus uolumē cōdidit, arbitratu est eum
hodie Sturionem esse, qui apud Gracos
Labrax, apud Latinos uero Lupus fuerit,
cuius opinione pleriq; Romanae Acade-
miae procures & ante alios Thomas Pha-
drus & Portius Camillus omnibus conui-
uijs probauerunt, his maxime adducti ar-
gumētis, quod Lupus Tyberinus longe
omniū pisciū apud Romanos esset lauda-
tissimus, & is maxime qui cloacas urbis
intraret

intraret, atque inter duos pontes capere/
tur, qua una modo conditione Sturiones
omnium iudicio summā saporis cōmen/
dationem accipiāt, sicuti eos Horatius &
Iuuenalis, itemq; M. Varro & Plinius &
Macrobius celebrarint: referre etiā ad pri/
sci nominis cōiecturam, Sturiones hodie
à nostris piscatoribus, Lupos appellari, so/
lereq; eos capto eo pisce, quum retia tra/
hunt, clariore uoce præ laticia, lupi nomē
ingeminare. Quæ cōiecturæ multis ratio/
nibus mihi admodum friuolæ uidentur,
quum id genus argumenti apud Dialecti/
cos fallacissimū sit, lupi Tyberini sunt de/
licatissimi, sed Sturiōes Tyberini sunt de/
licatissimi, igitur Sturiones sunt lupi. In
hoc enim non cōparatur totum luporum
genus, cum alijs piscibus, sed eorū, qui in
Tyberi capiūtur, ab his qui in alto degāt
mari, differentia exprimit. Ridiculū enim
esset etiā apud mediocriter intelligētes
parasitos, Lacciam, Spigolam, atq; Lam/
petrā in Tyberi pariter captos, qui mox
Latine nominabūtur, uno prælato Sturio
ne in secundis dignitatis gradibus collo/
care, quum Sturio non semper sit gratissi

mus, utpote qui in medijs tantum solstitij
feruoribus laudetur. Poggius doctioris Po
gij filius in senectute non modo eruditus,
sed usq; ad iracundiam in cōditura fercu
lorum morosus, & uehemens parasitus,
quū Sturionē apud antiquos Lupū fuis
se & ipse crederet, in pontificijs quas ma
xime sectabatur, cōnis, dicere solebat, ue
teres insullum habuisse palatū, quod tan
topere Lupū celebrassent: eum enim car
nes habere cum præduras, tum multa glu
tinosis succi exuberantia insuaueis, quæ
prius appetētes satient & expleant, quàm
delectent. Propterea nō domini, sed fami
liæ potius mensis apponēdum esse cense
bat, uno tantum excepto capite, cuius eli
xi & leucophago conditi, latebras & re
cessus omnes ipse furcula simul ac digitis
auidissime scrutabatur. Sed ne in refellen
dis eorum argumentis nimium immore
mur, dicamus Lupum alium esse piscem
à Sturione, Spigolā uulgarī nomine nun
cupatum, quo probato, Sturionem illis si
ne nomine relinquemus. Spigola hodie
apud Romanos est, qui in Venetia Va
rollus, Lupacius in Liguria, in Hetruria
Araneus

Araneus, & Lupus in Hispania uocitat.
Romanus inter Tyberinos captus pōtes.
omniū consensu palmam obtinet: constat
enim piscatorum testimonio, qui pluris il-
lum, quā in alto captū mari, lautorū ob-
sonatoribus uendunt. Is admodum uorax
subire cloacas solet & mediæ cryptas in-
trare Suburræ, ut ait Iuuenalis, circa ster-
quilinia, & eiectiones sordes moratur, ob-
uia quæque deuorat, nec piscibus ullis,
uel corruptissimis escis parcat: paucis an-
te mēsisbus quum in foro piscario ingens
Spigola exenteraretur, oblongus serpens
in uētre repertus est. Quibus de causis in
Tyberi mirum in modum pinguescit &
adolefcit. nec abnuerim etiam Sturiones
subire amnem & pinguioribus aquis gau-
dere, eosq̃ tãto sapidiore esse, quāto ma-
gis à maris litoribus recesserint. Sed hac
ratione Lupus & Sturio idē esse minime
probat, quū utraq̃ differētia ambobus
æque conueniat. subire enim amnem Ty-
berinum, & ea pastione gaudere atq̃ pin-
guescere, propriū potius Spigolæ, q̃ Stur-
ionis esse uidetur. quoniā nō cōparamus
Sturionē in alto captum, cum eo quem in

Vrbe expiscamur, quum nunq̃ ferè Stur-
rio uel certe rarissime in præalto mari ca-
piatur, ut piscatorum testimonijs clare de-
prehendimus, at contra Spigola & ex al-
to mari & ex amne Tyberi quotidie ha-
mis uel retibus extrahatur. Ita ut Horatiū
id innuisse clare admodum existimemus,
quum dicit,

Vnde datum sentis, Lupus hic Tyberinus an alto
Captus hiet, pontes ne inter iactatus, an amnis
Hostia sub Tusci, laudas insane trilibrem
Mulum, in singula quē minuas pulmenta necesse est.
Ducit te species uideo, quid pertinet ergo
Proceros odisse Lupos? quia scilicet illis
Maiorem natura modum dedit, his breue pondus.

f Ieiunus stomachus raro uulgaria temnit.

Patet igitur Lupos capi & in alto, & in-
ter pontes, quod euidentissime in Spigo-
lis hodie contingit. Facit etiam ad conie-
cturam non contemnendam, illud captus
hiet, quis enim unquam Sturionem ui-
dit hiantem, quum os sub rostro habeat,
& immobile & angustum, quodq̃ nullo
uel uertebrae, uel ductilis mādibulae bene-
ficio dilatarari potest, in Spigola autem sit
repandum & latum, uti semper in ipsis ui-
demus

demus: soleantq; ad elegātiā obsonato/
res malo Arancio laxatas illas hiātis oris
maxillas adimplere. Neq; illud obstitērit,
quod dicere solebat Amīterninus perti/
nax grammaticus, qui perpetuas cum syl/
labis lites exercuit: Horatium scilicet di/
xisse proceros odisse Lupos, ut significa/
ret paruos maioribus esse prāstantiores,
quod adamūssim Sturionibus ipsis con/
gruere uideatur, quando Lurcones & di/
ligētissimi quicq; Ganeonum paruos Stur/
riones, quos Porcelletas appellent, repu/
diātis maioribus confectentur. Plurimum
enim à poetæ sensibus bonus ille grāmati/
cus aberrabat. Nam Horatius proceros
Lupos cum seipsis minoribus nō compa/
rauit, sed cum mulis trilibribus: sicuti pau/
lo post apertissime declarat, dicens maio/
rem à natura modum Lupis esse datum,
qui Mulis parum crescentibus sit denega/
tus. uerum is tum egregie & magno qui/
dem cum ioco, quum superbe contende/
ret, à nobis coarguebatur. interrogātibus
enim quem nam antiquitus piscem fuisse
Spigolam putaret, quā adeo libenter ipse
edere solerēt, si Lupus Sturio esse dicere/

tur, respōdebat illam esse Squillam, riden-
do quidem errore, ut in proprio capite de
Squilla quum de Iuuenalis uersibus age-
tur, diffuse narrabimus. Sed id me pluri-
mum mouet, quod Spigola hodie in Hi-
spania Lupus appelletur, quæ una terra-
rum Latinam linguā magna ex parte in-
corruptā conseruauit, ipsiq; Ligures pro-
ximam Latino eius piscis nomē pronun-
cient. Cæterum ad tollendam huius quæ-
stionis ambiguitatem, Aristotelis senten-
tiā adducemus: ait enim Lupū esse squa-
migerū & quaternis pinnis innatare. quæ
differentiæ ipsum Sturionem excludere
uidentur, quum non squamis, sed cute po-
tius aspera contegatur, nec quaternis pin-
nis ad natandi usum instruatur. Præterea
Galenus in tertio de Alimentis, Lupum
ait subtiliorem generare sanguinem, &
propterea cum perdicis carnibus quadā
similitudine conuenire, quod nemo sa-
nus Medicus Sturioni attribuere aude-
bit, quum crassum potius humorē adge-
neret, & ualde lentum, quod uiscōsum di-
cunt, ipsiq; aptius adultæ uitulæ carni-
bus, quā perdicū leuissimis pulpis æqui-
peretur

peretur. Cornelius quoque Celsus ad corroborandam Galeni auctoritatem, Lupū & Mulū inter pisces leuiores esse alimenti apertissime dicit, quod & nostra quoque experientia cotidie comprobatur. Porro ipse diuus Ambrosius in Hexahemero, teneritudinem in Lupo mirifice laudat, sicuti Plinius in eodē molliciem extollit, quā nec Sturionis præteneræ sint carnes, & Luporum longe tenerrimæ consensu omnium habeantur. Putauere etiam Plinium quum Lupos à candore lanarum lanatos dictos asserat, de Sturione intelligere uoluisse, quod Sturionum carnes plurimum albicare uideantur, quasi lupi uel argētearū squamarū candore uel summo illo lactearū carniū albore, ceteros omnes pisces nō superēt. Illud quoque Martialis, *Laneus euganei Lupus excipit ora Timaui,*

Eorum opinionem aperte redarguit, quoniam Timauius flumen in finibus Aquileiensium, cuius ostia celebrata à Virgilio, hodie magna ex parte extenuata, oblimateque sunt, Sturiones nō habet, quæ tamen Varollis & Trocæis abundat. Quod si dicatur Martialē pro Timaui Medoacū, qui hodie

hodie Patauinorū Brenta est, accipere uoluisse, eadem ratione respōdemus, quum Brēta manifeste, aut nullos, aut certe paucissimos, & quidē minutulos Sturiones ferat: ita ut Martialis celebraturus Sturionem, insulse admodum ad Timauum recurrisse uideatur, quum in propinquo Padum haberet, & sua magnitudine insignē & multa Sturionum copia longe clarissimum. Ad certiore quoque opinionis nostrae fidem pertinere uidetur, id quod à piscatoribus non sine miraculo de Spigolis hodie recitatur: quos ut hamo hæserint, statim discurrere magno nixu, dilatareque uulnera referunt, ut hamorum insidiæ excarnificato sponte gutture excidant, atque eo modo in libertatē se uēdicare, id quod distincte Plinius ipse Aristotelē secutus commemorat. Ex aduerso autem constat, Sturiones solis retibus capi, nunquam uero hamis, præsertim si cubito maiores fuerint: eosque piscatores referunt, magno impetu plagarum sæpe maculas dilatare & abrumpere consueuisse, proptereaque accidere, ut hamis non capiantur, quoniā Sturiones lambendo, sugēdoque potius quam uorando

uorando, inepto ad escam corripendam
ore ipso sine controuersia alantur. Cæte-
rum id me plurimū admonet, ut Lupum
Sturionem esse non posse certissime cre-
dam, quoniam & Lupi omnīu fermè scri-
ptorum testimonio, & Spigolæ hodie, ha-
morum lineas dentibus ferratis abrodere
soleant, quod Sturiones ipsos, quum den-
tibus manifeste careant, efficere posse ne-
mo sanus affirmauerit. Extat quoq; apud
Columellam dictum illud Philippi admo-
dum luxuriosum, qui apud hospitē Cassi-
no in oppido Lupum sibi in cœna appo-
situm gustabundus expuit, addēs peream
inquit, nisi piscem putauī, quasi uellet in-
nuere solos Tyberinos Lupos piscis no-
mine dignos esse, cæteros autem Lupos
inter quisquiliās potius, quā inter pi-
sces esse reponendos, ex quo ego planē
cōiūcio illum Lupum Sturionem esse mi-
nime potuisse, quādo eius tractus amnes,
qui sunt in Cassinate agro, & in Arpina-
tium finibus, Sturiones non ferant. Quis
nam autem fuerit ille Lupus M. Philippi
palato ingratus, docebimus, quū de Tro-
ctis ager. Secunda opinio de nomine Stur-
ionis

tionis Frāciscum Philelphum principem
habuit, in qua etiā nunc quosdam è no/
stris Trāspadanis exoletæ admodum eru/
ditionis, esse uideo. Is ut erat inter imperi/
tos audax, utpote qui rudi illa tempestate
Græcarum literarum notitia clarus atq;
insignis euaserat, Sturionem Latine esse
Attilum, pluribus per totam Italiam epi/
stolis super ea re conscriptis diuulgauit,
indoctos appellans non sine uerborū con/
tumelia, qui secus ac ipse crederet, de ui/
eius uocabuli sentire uoluissent: sed tantū
abest, ut uerum nomen inuenerit, ut ipse
dum alios inscitiae bonarum literarum ar/
guere contendit, in alium aliquanto gra/
uiorem errorem pueriliter sit lapsus. Scri/
bit enim Sturionem nullo modo Lupum
esse, quoniam Lūpus sine controuersia, is
hodie sit piscis, qui ab omnibus Lūcius
appellatur, quoniam lycos Græce, Lupus
sit, qui postmodū immutata litera in Lu/
cium, deprauatibus Latinis abierit. expri/
mitq; Philelphus effigiem illius Lucij ob/
longi piscis, extenti capitis & oris maxi/
me denticulati, qui furuas per trāsternum
fascias habet, dorsum item atrum & uen/
trem

trem admodum candidū, quicq; amnibus
ac lacubus totius Italiae maxime sit fami-
liaris, quasi præproperus senex non ani-
maduerterit Lupū quadrupedem lycū,
piscem uero Labraca, a suis Gracis appel-
lari. Sed per deos immortales, quæ nam
insania fuerit, Lupos tantopere ab omni-
bus authoribus commēdatos, dicere eos-
dem esse, qui uulgo Lucij uocitentur, quū
Lucij plebeia potius inter obsonia cense-
antur, quàm Romæ nobilium usurpētur
mensis. ita ut nūquam, nisi in summa ma-
rinorū penuria, sicut aliquando accidit pi-
scatione tēpestatibus sublata, in mensam
ueniant, & id tum etiam ad honestandam
potius patinā, ut dicūt, quàm ad cōuiuas
eo edulio conciliandos. Dicebat Pogius
Lucio, etiā ex Cimino lacu & ei quidem
præpingui, nullam unq; inesse gratiā, nisi
quū solus in maxima conuiuarum inedia
prandijs apponeret. miror quoq; tantæ le-
ctiōis hominē apud Ausoniū ea carmi-
na minime lectitasse, quibus Lucius igno-
bilis piscis alijs à Lupo apud Belgas &
Britannos frequens nominatur, ut pro-
prio capite de Lucio mox dicemus. Neq;
mirum

mirū esse debet, si Lucius apud antiquos
parum celebratus esse uideatur, quū pau-
cos præter unum Ausonium, authores cu-
riosus etiam lector sit inuenturus, qui de
lacuum & fluuiorū piscibus fecerint men-
tionem, quando lupum inter marinos pi-
scēs, qui tamen flumina subeant, ab omni-
bus adnumerari, Lucium uero nunquam
intrare maria, uno totius Europę cōsensu
manifestissime cōstet. Cæterū Philelphus
Sturionem antiquitus fuisse Attilum as-
serebat, unius Plinij authoritati innixus,
qui in nono naturalis historiæ quum de
Thynnorum magnitudine loqueretur, di-
cit: sunt & in quibusdam amnibus haud
minores, Sylurus in Nilo, Esos in Rhe-
no, Attilus in Pado inertia pinguescēs ad
mille aliquando libras, cathenato captus
hamo, nec nisi boū iugis extractus. Qui-
bus adductus uerbis Attilū nō posse esse
aliū à Sturione putauit, quū Sturiones il-
los prægrandes, q̄ in Pado caperentur, pi-
scium eius amnis longe maximos arbitra-
retur, quod manifeste falsissimū est. Nam
Attilus is est, qui à Ferrariēsisibus Adelus
seruato antiquiore uocabulo nūcupatur,
piscis

piscis inquam ipso Sturione amplior, & effigie, sapore, pretio, & tota ferè natura ab eo dissimilis, atq; adeo diuersus, ut in prouerbium, Ferrariæ uenerit, quū duas inter se res maxime distantes significare uolunt, eas sic differre, ut Sturionē ab Artilo, dicant. uti nuper nobis etiam confirmauit Ferrariensium legatio, ab Alfonso Atestino ad Clementem Pontificem missa, cuius erāt principes Casellius celeberrime iureconsultus, & Antonius Costabilis grandæuus senex usu rerū, & uitæ splendore insignis. Tertia opinio Sturionem apud Plinium Torsionem fuisse affirmat, cuius præcipuū authorem Theodorum Gazam extitisse complures arbitrantur. eam paucis ante annis acerrime defendebat Longolius Gallus singularis doctrinæ iuuenis, & qui proculdubio summum Latinæ eloquētiæ fastigium fuisset adeptus, nisi mors immatura eū in medio optimorum studiorum cursu sustulisset. Adducebatur ea maxime ratione, quod Pliniū uidebat Sturionis formam atq; naturam in capite de Torsionibus expressisse, quum dicit, Delphinorum similitudinem habēt,

qui uocātur Torsiones, distant & tristitia
quidem aspectus, abest enim illa lasciuia,
maxime tamen rostris canicularum ma-
leficentia assimilati. horum enim uerbo-
rum testimonio, Sturiones iſdem qui Tor-
siones eſſe uidebantur, atque ea præſer-
tim coniectura, q̃ quū minorem quā in
Delphinis uideamus, cum aspectu ipſo,
tum natatu lasciuia præ ſe ferant, etiā
fiſtulam habeant, uti in Delphinis conſpi-
citur, quanquam diuerſo modo à natura
ſit indita, nam Delphini per ſuam expi-
rant & refrigerantur fiſtulam, ea autem
pro ore Sturiones utuntur, quum uti ſu-
pra diximus, & per nares & paruas bran-
chias aerem pro uitalibus refrigerādis at-
trahant: nouitiū que hoc Sturionis no-
men antiquo Torsionis uocabulo pluri-
mum alludere, ipſe Longolius arbitrare-
tur. Quibus adductus argumentis Theo-
dorus Gaza, ut erat in transferēdis Græ-
corum ſenſibus, Plinianorū uerborū ob-
ſeruator atque imitator diligentiffimus,
apud Ariſtotelem in octauo de hiſtoria
animalium Phocenam, Torsionem uerte-
rit, ueluti ab ipſo Plinio uocabulū mutua-
tus

tus. Cæterum si bona cum uenia bonis
mortuis licet refragari, nos docebimus
Theodorum Torsionē pro Sturione ne-
quaquam accepisse, uel si acceperit, plu-
rimum errauisse, Plinium quoq; per Tor-
sionem ipsum quem nunc quærimus Stu-
rionē significare minime uoluisse. Siqui-
dem Gaza quū Aristotelem Latine inter-
pretaretur dicētem in octauo de historijs
animalium. In ponto fera nulla est, præ-
ter Delphinum & Phocenam. pro Pho-
cena Tursionem dixit, quem Phocenam
sciebat ab Aristotele inter uiuiparos pi-
scis cōnumeratum, quū Aristoteles alios
piscium esse ouiparos, alios autem uiui-
paros, id est, qui catulos parerēt, dixisset.
Nemo autem adeo imperitus est, ut ne-
sciat Sturiones esse ouiparos, quod ex co-
tidiano esu deprehēditur, & ex salsamen-
tis Cauriarijs, quæ ex ouis Sturionum sine
controuersia conficiuntur. Neque enim
credendum est, tantæ eruditionis ac dili-
gentiæ hominem, uti fuit Theodorus, a-
deo pueriliter fuisse hallucinatum, præser-
tim quū hūc ipsum locum aliter à Plinio
fuisse cōuersum animaduerneret, qui pro

CC 2 Phocena

Phocena nō Torsionem, sed uítulum marinum substituerít, ut diligenter Hermolaus in castigationibus annotauit. Præterea apud Aristotelē Phocena Sturio esse non potest, quum in sexto de natura animalū ubi eius effigiem exprimit, clarissime dicat Phocenas omnino carere brachijs, sed brāchiarum loco fistulā habere, quod Sturionibus minime accidit, quoniam præter fistulā oris, uti diximus, brachias manifeste habent, quāquam paruas & angustas, si illas tantæ molis pīsci comparemus, ita ut Sturio nullo modo Phocena esse possit. Subiungit quoq; Aristoteles Phocenā nasci in pōto, quod de Sturione minime dixisset, quando Sturiones omnibus ferē in maribus facile reperiuntur, magnamq; eorū copiam insignes flumines alant, siue in mare nostrū, siue in ipsum oceanum euoluātur. Quod uero Plinius Torsionem, Sturionem esse putauerit, minime crediderim uel hoc uno argumēto, quod Sturionis & magnitudine & frequentia, & ipso deniq; pretio admodū celebrati pīscis, ab ipso Plinio nullam præterquam hoc uno in loco, mentionem faciam

etiam esse uideamus, quū uel mínimos & in eduljjs etiam prædamnatos pisces, non modo in nono peculiari aquatiliū libro, sed in alijs obiter locis sæpius nominet, atque depingat. Vnde putandum est Plinij Torsiones, sicuti Aristoteles assererat, in ponto Euxino potissimum uersari, nec temere per alia maria, extra Hellesponti, Thracijue Bosphori angustias euagari. Porro Plinius, si uerba Aristotelis cōsideremus, pro Phocena Torsionē intellexisse uidetur, qui Torsio eodē teste maleficus est, quoniam canicularum rostris assimiletur, & ipsa quoq; Phocena ab Aristotele ueluti maxime malefica feræ nomine nuncupatur. Sed Sturio quomodo maleficus esse possit, non uideo, quum dentibus omnino careat, sic fortasse à natura formatus quoniam piscibus nō alatur. Ridiculum enim esset dicere Sturionē in pisces grassari per ipsam tantum lasciuiam. Nam magni pisces alios persecuntur, ut interēptis ueluti proprio pabulo uescantur. Sed ut hāc inueteratam de Torsione opinionē penitus cōuellamus, paulopost alium à Torsione & quidē sæpius ab ipso

Plinio celebratū piscem Sturionem esse monstrabimus. Quarta opinio Hermolai Barbari fuit uiri nobilissimorū studio- rum gloria insignis, qui rogatus sententiam in tanta eruditorum dissensione, per epistolam Paulo Cortesio respondit, Sturionem antiquitus Hyccam fuisse, ex testimonio Athenæi hac coniectura adductus, quod Hycca porcum significet, Sturionem autem porcelletam, quum præsertim sit paruus, appellari à nostris magna eius nominis cōformitate. Nihil enim melius hæcenus inuenerat Hermolaus, utpote qui ingeniosus & prudens ineptas iam de Lupo, Attilo ac Torsione opiniones repudiarat. Potuit eum mouere Ambrosius, qui in Dominica passione dicit, Guto siue Gulo Porcellū amat, ut comedat, quasi per Porcellū Ambrosius Hyccam expresserit: & in Hexahemero ait Iudæos marinis porcīs uesci, quibus terrestribus non uescantur. Sed hæc coniectura frigida admodū uidetur, quum alius sit in mari Porcus piscis diuersus à Sturione, horumque plures obesi pisces & q̄ præpingue abdomen habent Porci à piscatoribus appellantur

pellentur, sicuti Thynnum à Strabone & à Polybio porcū appellatū esse uidemus. Cæterum ipse Hermolaus in Corollario quod Dioscoridis interpretationibus appēdit, lulidas ait uocatos esse porcos, qui tamen longe diuersissimi sint à Sturionibus, Syagrim quoq; piscem appellari potuisse à nomine suis. Athenæus quoque, qui Hyccam autoritate Callimachi sacrum ueluti ob saporis excellentiā appellari dicit, mentionem de alio pisce intulit, quem hyn, idest suem uel aprum nuncuparint. Alij etiam Græcorum Porcū marinū Psammatida uel Psammitin cognominatum putāt, ut clare appareat Hermolaum, Hyccam Sturionem esse, pro constanti in ea epistola affirmare minime debuisse, præsertim quū in castigationibus Plinianis & in ipso corollario, de nomine Sturionis plurimum ambigere uideatur. Quem modo Tomū Thurianū posse esse dicat à Thurijs oppido Italię in Brutiorū ora, ut ipse opinat dictū, alludēte uocabuli similitudine, præsertim quū Athenæus asserat Tomum Thurianū in Italia delictissimum obsoniū: modo eum putet esse

CC 4 Galeo

Galeotem uel Xiphiam Strabonis auctoritate, modo eum dictum fuisse affirmet Scyllam & Lamiam & Carchariā: ad extremum uero tot nominū diuersitate perplexus fateatur, uel Sturionē antiquitus his appellationibus uocitatū esse, uel sic dictum à Thuriano Tomo delicatissimo obsonio, quod tātopere à Græcis celebretur. Sed illud me præfertim mouet, quod nemo authorū quos legerim, præter unū Athenæum de Hycca pariter & Tomo Thuriano fecerit mentionē, quando Sturio celebratissimus piscis, ut sæpius dixi, certo claroque nomine fuerit appellandus. Verum hæc nostra inuenta, quæ ludendo excogitauius, in bonam partem à lectoribus accipi uelim, atque eo animi candore quo scripsimus à doctioribus ppendi. nō enim is sum, qui obtreccatione alienæ laudis eruditior uideri uelim, quā ulla in parte cum his, quos supra redargui, uel ingenio uel eruditione minime sim conferendus. Igitur in tāta eruditorum altercatione licebit & mihi propriā attulisse opinionem, ita tamen ut cū præfatione prius attester, me tandiu in ea sententiā perman-
surum

surum, donec aliud, quod magis arriserit,
diligentiores inuenerint. Dicamus igitur
Sturionem ab antiquis Silurum fuisse ap-
pellatū, quē pro Glani Theodorus apud
Aristotelē interpretatur: sed de hoc, quū
plures apud me certiores sint cōiecturæ,
hoc uno tamen maxime argumēto addu-
cor, ut Sturionem opiner esse Silurū, quo-
niam mirū hercle uideatur, quod hac æta-
te, quis nam pisciū antiquitus Silurus fue-
rit, penitus ignoremus, qui adeo in ma-
ri ac fluuijs testimonio Aristotelis, Plinij,
Athenæi, & Ausonij sit celebratus: ex ad-
uerso autem de Sturionis antiquo nomi-
ne plurimum dubitemus, qui sit omnium
ferè totius orbis fluuiorum incola longe
notissimus. Neq; enim credendum est ue-
teres adeo insulsi fuisse gustus, ut arbitre-
mur eos Sturionem minime cognouisse,
aut Silurum ipsum ueluti aliquo naturæ
defectu, tota eius generis extincta sobole
penitus euanuisse. Silurus authore Plinio
atque Ausonio, fluuiatilis pariter ac mari-
nus est, & quidem prægrandis, sed præci-
pua magnitudine in Nilo & Gange uelu-
ti annuum maximis, cæterum carne præ-

dulci, nullis ossibus uel spinis interstitis, rostro item, caudaq; Delphino simillimus, ita ut cōpellare eos libeat, qui propterea Torsionem Sturionē esse uolebant, quod effigie ac rostro Delphinis assimilaretur. Id uero me etiam plurimum mouet, quod in Nilo, Borysthene, atque Danubio, uti Plinius de Siluris ait, etiā nunc frequētissimos Sturiones esse cognoscamus. Nam in omnibus Nili ostijs & superius prope Memphim Aegyptij Sturionē expiscantur. In Borysthene uero, qui hodie Neper est amnis, Phasiq; & in ipso Tanai apud Tanam emporiū tanta eorū est copia, ut cetariae ibi institutae sint officinae, in quibus ea salsamēta ex Sturionū ouis salitis, quae cauiaria dicimus, itemq; ipsa Schinalia ex summo Sturionis spinali dorso, sale, fumoq; inueterata conficiantur. In Danubio autē adeo frequētes sunt, & magni, ut ex eo minores etiā amnes subeant, qui in ipsum influunt, sicuti Draua, Sauū, & Tybiscum, & ut mirū nō sit eos etiā Menim amnem subire, sicuti Plinius ait, propter Lisboum, in quo Siluri, ut in Danubio, innatantes equos deprimāt. Menim aut cum
Hermo/

Hermolao eum amnē esse putauerim, q
 alio nomine dicitur Oēnus. is Sueuorum
 gentē ē Vindelicia ab Austris qui Norici
 sunt, diuidit, Danubioq; miscet, ita ut ab
 Istro Istrionem piscē hunc esse dictum pu
 tem, quo in amne sit insignis, ut hodie ui
 demus & Athenęo placet, q Silurū Istria
 num siue Danubianū honoris atq; excel
 lētię causa ubiq; nominauit. Sed audiam?
 Ausoniū de Siluro in Mosella canentē, q
 ignobiles etiā Tīncas minime præterijt.
 Nunc pecus æquoreum celebrabere magne Silure
 Quem uelut actæo perductum tergora oliuo
 Amnicolam Delphina reor, sic per freta magnum
 Laberis, & longi uix corporis agmina soluis
 Aut breuibus defensa uadis, aut fluminis uluis,
 Aut quum tranquillos moliris in amne meatus
 Te uirides ripæ, te cærule turba natantum
 Te liquida mirantur aquæ, diffunditur alueo
 Aestus, & extremi procurrunt margine fluctus.
 Talis atlantiaco quondam balena profundo.

Quid enim certius notari, exprimi ue
 potuit his uersibus quàm pro Sturione Si
 lurus: qui & magnus & fluuiialis pariter
 ac marinus, & Delphino similis ac ipso
 terгоре uerum olei colorem referre uidea
 tur

tur. conueniunt profecto hæc omnia Sturioni & quidem adamussim, ita ut necesse sit, eos qui id negauerint, & afferre aliquem magnum piscem ex his fluminibus pro Siluro, qui sit à Sturione diuersus, & alium ostendere apud Aufoniū per quem poeta Sturionem uoluerit demonstrare. Nō enim credibile est, eum qui minimos quosq; fluuiatiles propria nomenclatura persecutus est, ipsum Sturionem proculdubio uel sua magnitudine, uel dignitate amnicolarū regē adeo somniculose præterisse. Illud quoq; opinioni nostræ aliqua ex parte suffragatur, quod in Canariæ insulæ amnibus (ea ad Atlanticum uergit oceanum) multi ac optimi Sturiones piscatione capiātur, uti Hispani, Lusitaniq; referunt. qui dum nouas incogniti orbis terras inusitata ac admirabili nauigatione per immensum oceanum quærunt, Fortunatis insulis aquationis gratia quotidie applicāt. Cuius Canariæ amnes ipse Plinius Siluris abundare cōmemorat, neque mirum est, quum is piscis omnium magnorū amniū sit familiaris, uti in Thame, si Britannia, alijsq; amnibus, qui in oceanum

num erumpunt, manifeste conspiciamus. Hispania autem omnis Sturionē, Sulium appellat, ita ut parum ea uox à Siluro qui item & Sulus dicitur, abesse uideatur: quando ut ante dictum est, una terrarum Hispania ueterem Romanę linguę sonū, atq; ipsa uocabula non sine rubore dediscētis Italię retinuerit. Quomodo autem Siluri in Sturiones abierint, nuper docuit & quidem ut arbitror, felicissime inuenit Michael Syluius apud Clementem Pontificē Lusitanię regis legatus, qui uti est optimarum literarum atq; omnis antiquitatis sciētissimus, testat Sulos longe optimos, omnium confessione in Asturia reperiri, unde Asturiones dicti sint, uelut ab regione nobilissimos producente nouum cognomētum, uetere repudiato nomine retulisse uideantur. Diuus quoque Ambrosius opinioni huic nostrę astipulatur, quū dicit, Silurus de aliorū piscium uermibus uiuit. Sturiones namq; uti diximus, grandiusculos pisces deuorare nequeūt, quum ore sub rostro à natura constituto, non facile nisi minutissimos corripiant, & propterea solis suctionibus nutriantur.

triantur, ut etiam Albertus Magnus asserit, appareretque hodie in his euisceratis, in quorum uentriculo qui perangustus est, nunquā deuorati pisces reperiantur. Subdit tamen Ambrosius, inutilis sæpe præda piscantium, ut uideatur in eduljs Silurum minime commendare: sed ego, in sylabam temere à librarijs additam putauerim, siquidem Silurus apud Athenæum dicitur sapidissimus, quum enim Lætum piscem Siculo in mari frequentem uellet laudare à carnis cādore suauitateq; eum Danubiano Siluro comparauit. neque illud Plinij parum conuenire Sturioni autumauerim, quū dicit, Silurus carne prædulci, nullis ossibus, spinisue interstitis, quum Sturionē habere ossa manifeste appareat. Existimo enim Plinium intelligere uoluisse, Silurum una tātum perpetua, qua trañcitur, spina esse contentum, nullasq; subinde spinas (uti in alijs accidit) à sphondylis oriri, quibus tota caro, corporisq; ambitus ueluti costis sæpiat, delicatæq; illæ pulpæ multo cū fastidio, tum periculo comedentiū contineantur. Cæterū uti ego arbitror, Sturiones non eo in pretio

tio fuere antiquioribus, uti nostris tēpori-
bus uidemus: siue quod eius caro per se
dura & multo mucore pinguedinis reple-
ta celeriter sui desiderium primis mēsa con-
gressibus auferat, siue quod pergrauis, ac mo-
lesta tenuioribus stomachis esse deprehē-
datur. uidetur & nonnullis Iuuenalē, uilem
omnino piscem Silurū annotasse, quū di-
xit, Vēdere municipes fracta de merce Si-
luros, sed uenditorē potius uilem quā mer-
cem ipsam, hoc est Crispinū ab Aegypto,
Iuuenalem innuisse crediderim, qui Silu-
ros fractos, id est mēbratim cāsos, uti ho-
die uidemus, aliquādo in humiliore fortu-
na, uēditarit. Quo in loco Iuuenalis Geor-
gius Merula oculatissimus grammaticus
Siluros non esse multū absimiles à Sturio-
nibus arbitratur, utpote qui tam animad-
uerterat illos qui Lupū, Attilum uē, Tor-
sionem quē & Hyccam Sturionem dicerēt,
à ueritate plurimum errauisse. Quantum
autem pertinet ad piscis naturam, dici-
mus eum tarde cōcoqui & propterea ex
eius excretionibus multam generari pi-
tuitam. Vitium eius carnis aliqua ex par-
te tolleretur, si in tabellas pollicis digiti
crassū

crassitudine secaretur, torrereturq; in craticula & quidē ex præcepto Galeni, oleo, sale, acetoq; leni atq; iterata aspergine inditis: sed qui palato potius, quā stomacho studere uidentur, elixum eum cū leucophago passim comedunt. Is quum toto ferē capiatur anni circuitu, æstate tamen adulta longe probatissimus æstimatur. Siluri felle cum Attico melle permisto suffusos bouum oculos ueteres inungebāt, ut Aetius affirmat, qui medicæ artis præcepta Græco sermone cōscripsit. Sed id potius ex eius humoris acredine, q̄ ab oculi cultiore Siluri piscis proprietate prouenire putauerim, quū etiam ex felle quadrupedum ac uolucrum & inter alias Perdicum, agris hominum oculis nota colluria inijcere soleamus.

DE VMBRINA CAPVT V

Secūdum Siluros Sciaena è grandibus primā saporis obtinet claritatē. Eam Varro & Columella Vmbram appellāt, quam & Ennius quoque celebrauit, ut ex Apuleio deprehenditur, dum ait,
Melanurū, Turdū, Merulamq; Vmbramq; marinā

Hæc tota latioribus squamis integitur,
 denti

denticulata est, & Aristotelis, Plinijq; au-
thoritate in capite lapidem habere con-
suevit, agilis est & plurimum uorax. Pro-
pterea Ausonius ait, celer Vmbra nata/
tu. capitur cū Siluris frequēter circa ostia
fluuiorum & in alto etiam, quod Siluris
non contingit. ipsa quoque canicularibus
diebus pinguescit, pariq; ferē pretio cū Si-
luris æstatis tempore uenūdatur. eam ho-
die Romani Vmbrinā uocāt. capita Vm-
brarum, sicuti & Silurorū Triumuiris rei
Romanæ Conseruatoribus dono dantur,
qui piscatores inueterata quadam consue-
tudine eorum capitum tributū nomine ue-
tigales fecerunt. Capitū enim summa in-
est gratia, autoritate etiam Archestrati,
qui in parandis obsonijs, quod eorū inge-
niosissimus esset artifex, Dædalus à Græ-
cis appellabatur. Is Vmbrini capitū nobi-
lem quandam condituram, ut apud Athe-
næum uidere est, multis carminibus ex-
pressit, propterea hodie etiam quū pretio
parari non possint, gulosi ea capita quam
auidissime consecantur. Extat adhuc in
ore quorundam facetorum ridenda fabu-
la de T. Tamisio, qui Romanis, aulicisq;
DD salibus

salibus erat insignis, sed gulæ adeo profligata, ut infamis haberetur. Is quū per seruum, qui in foro piscario in eam curā intentus excubare solebat, ingentis Umbriæ caput Triumuiris delatū esse cognouisset, in Capitoliū protinus ascēdit, ut simulato apud magistratum negotio, sermoneq; de industria protracto, prandium captaret. Verū illud Triumuirū iam Riario Cardinali donandum decreuerant, ita Tamisius quum limine curiæ efferri ingenti, coronataq; patina caput illud nobile conspexisset, primo deceptus consilio, illud subsecutus est præmissō seruo, qui uestigijs deferētium ministrorum insisteret. Nec multo post quum Riarianis ædibus inferret, bene habet, salua res est, inquit Tamisius, opipare excipiemur, erat enim in primis mēsa Riarianæ, quæ longe omniū semper lautissima fuit, familiaris. At Riarius, ut erat natura munificus, maximū inquit hoc Triumuirale caput maximo debet Cardinali, statimq; Federico Sanseuerino proceritatis admirandæ Cardinali trāsmittitur. colligit extemplo togam Tamisius, Riarium intempestiuæ munific

munificētiæ incufans, in mulamq̃ resilit,
& munus ad Sanseuerinianā domū con/
sequitur. Idem pari liberalitate facit Fede/
ricus, caputq̃ ipsum splendidis exorna/
tum uerbis aurataq̃ illatū patina Chisio
Publicano ditissimo deferri iubet, quod
ei multo ære alieno grauibusq̃ usuris ob/
strictus erat. Volitat tertia iam spe auī/
dam frustratus gulam æstuans Tamisius,
festinabundusq̃ incalescēte iam diē in
transyberinos hortos quos ipse Chisius
magnificentissimos extruebat, contendit.
Ibiq̃ fessus admodū & multo sudore ma/
didus quod grauis erat abdominis, quar/
to à fortuna decipitur, quippe qui Chi/
sium caput illud recentibus floribus redi/
mitum adamatō scorto, cui ab forma eru/
ditisq̃ illecebris Imperiē cognomen fuit,
ut extemplo deferretur curantem repe/
rit. Flectit itaque indignabundus habe/
nas retro, nec tamen subiratus gulæ, quæ
herculeos labores attulerat, & ad Impe/
riam iam multo sole Sixtini Pontis semī/
tam exurente adequitat. Ad extremum
anhelantis gulæ ea uīs atq̃ libido fuit, ut
qui per totā urbem fuerat raptatus, idem

& togatus & senex cum scorto admirante noui hominis aduentum, nullo pudore discubuerit, sic ut mirari desinamus Apitium, qui ut ait Athenæus, cum Linterni Astacos cācros piscaret, audissetq; longe maximos & nobilissimos in litore Aphrico reperiri, eo propere stimulatē gula insigni nauigio delatus sit. Statimq; prius q; in terram descenderet, occurrētibus ibi piscatoribus cum astacis, quod famæ expectationiq; minime respōdissent, protinus conuersis uelis, nec salutata quidē Aphrica, in Italiam ad grandiores astacos sit reuersus. Ceterum eadem prope Vmbrinæ ac Siluro carniū conditio. utrāq; enim, ut diximus, nō mediocre imbecillioribus stomachis negotiū facere consueuerūt.

DE THYNNO CAPVT VI

Thynni multitudine sua omnibus libtoribus sunt notī, gregatim uagātur, ob id in Euripis maxima eorum est captura. Irrumpunt maio mense in mare nostrū ab Atlātico Oceano cogētibus Xyphijs, hoc est Spathis piscibus, qui telo à rostris prominente instructi eos toto mari persequuntur. Simplicissimi sunt piscium, propterea

pterea uel inanibus terriculamētis acti facile uadis atque litoribus intruduntur. eo modo Gaditanus populus infinitam eorum multitudinem magno quæstu, solenniꝑ spectaculo retibus extrahit. Saturantur inde captorum recentibus pulpis circumfusæ gentes, reliqua illorum multitudo cetarijs infertur, saliturꝑ. asseruati uero membratim cadis celebri mercimonio per omnem ferè Europam diffunduntur. uerum solo abdomine ualent, quæ pars à Romanis Tarentellū dicitur, quod etiam Tarētino in sinu, ubi opima pisciū omniū captura est, Thynni sale asseruentur, reliquæ corporis partes, utpote quæ pingui succo admodum careant, in ignobilis populi usum ueniunt, quæ Melandrya à Plinio nuncupantur. Primus ab ipso statim ouo Thynnorū foetus Cordylla dicitur, qui mox in Limarias euadit, ex Limarijs autem adolescētibus Pelamides fiunt, sic à luto dictæ, quas nūc etiam Palamias uocamus. quū uero Pelamides pedalem excessere magnitudinē, in Thynnos abeūt. Porro ex Thynnīs (ut Athenæo placet auctoritate Sostriati) quum in summum ex-

DD

creue

creuerint, Orcyni infestis cæteris piscibus efficiuntur. Adeo enim Thynni augentur, ut Plinij testimonio caudæ eorum latitudinis duorum cubitorum reperiatur, qui postea quindecim talentis pependerrint. Sed huic opinioni aduersari uidetur Aristoteles, quoniam asseueret Thynnos biennio uitam finire, idque esse compertum uerisimili admodum ratione, quoniam certo anno cum piscatoribus Limariæ defecissent, Thynni etiam sequenti anno defecerunt, ueluti omnibus fermè captis Limarijs nullæ reliquæ superfuerint, quæ in Thynnos adolescere potuerint, ita ut credam Thynnos bienni ætate excedentes alijs nominibus appellari, ut Orcynus & Pompilus nauigiorum comes, quem de genere Thynnorum esse Plinius arbitrat. Circa ortū caniculæ Oestrum patitur, parua animante sub pinnis aculeum infigente, quo dolore incitati nauigia plerumque transuolant. Idem accidit Xyphijs, quos modo nominaui. Capiuntur in circa Zephyriū quod extremum est Italię promontorium, Spartiuentum à nautis hodie nūcupatum. Retulit Ioannes Marius Cataneus

Cataneus Nouariēsis multarū literarum
notitiā insignis, qui Locrensi in litore Xy
phiorū piscationi interfuit, eos tanta esse
ingenij docilitate, ut Græcanicum sermo
nem, quo ille magnæ Græciæ tractus uti
tur, ab Italico distinguere uideantur, idq;
admirandis argumentis deprehendi, quū
Græcas uoces minime reformidēt, ad Ita
licarū uero sonū repente diffugiant, quod
cōplures Brutij testati sunt. Ii in Oceano
Indico, in tantam augentur magnitudinē,
ut ualidissimis rostris Lusitanarū nauīū
latera ad sesquipalmm aliquando perfo
rarint. Xyphij bonitate & pretio Siluris
fermē sunt æquales, uerum hæc litora ra
ro adeunt, ueluti qui perpetuis maris æsti
bus ut in freto accidit Siculo, gaudere ui
deant. propterea Xyphij forma, ut in alijs
fiet piscibus, pictura non exprimef, quod
eum uidere hætenus mihi non contige
rit. Sed Thynni pariter ac Xiphij, quum
Oestrū patiuntur, ueluti noxij damnan
tur mensis. Cæterum Thynni eximie pin
guescunt, adeo ut porci iure ipso nun
cupentur, cum etiam, ut Polybius tradit,
in profundis litoribus, uti porci solent,

glandibus uescantur. Thynni recenti pulpa iuxta uentrem, ipsoq; pingui sumine, sicuti palato grati, ita stomachis lāguidioribus, quibus nauseam pariunt, ualde inimici. circa uero dorsum & caudam cōtraria ratione, quemadmodum ab nimia ariditate parum delectāt, ita superfluo nudati humore minus officiūt. Falconius Etruscus plebeius ganeo, sed eruditioris gulę, quum in Hispania cetarijs præsset, nouū ac sapidissimū obsonij genus ē Thynnorum uentre commentus est, circūciso abdomine umbilicos enucleādo, & sale, acetosq; & feniculo inclusos cadulis condiendo, ita ut mox id cibarij genus pleriq; appetarent, ac propter iucunditatem mirarentur, quem modo ut inutilem ex officinis euerrere consueuissent. Sed in uniuersum saliti Thynni, sicuti uim alleuādi inter mortui gustus mirificā habent, ita multa bile aggenerata, sanguinem incendere, iecinoraq; adurere consueuerunt. Recentes pulpę rectissime coquūtur in uino corſicano & oleo, pipere etiam cum cepis minutatim cæsis superaddito, quod genus condimenti Azeminum ligures uocant.

Pelamides

Pelamides autem multum nutriūt, & urinam cient, sed tarde concoquuntur auctor Athenæo, qui tamen eas salitas stomachis conferre testatur. At Thynnorum iecinoribus mira proprietas inesse traditur ad prohibendam puerorum lanuginem, improbo quidem Mangonū inuento, qui quum mares castrare, dirum atq; crudele nimis ducerent, ipsa tamen uirilittatis initia retardare, ueluti proposita pleniore libidine contendebant.

DE LECHIA CAPVT VII

Est & alius generosus piscis magnitudine atq; colore medius inter Thynnū & Vmbra, quem Romani pariter & Ligures Lechiam appellāt. Eam aliqui Centrīnam antiquitus fuisse arbitrantur, quoniam pugnacissima sit & atris solidioribusq; aculeis, quanquam non omnino lōgis circa dorsum armata, ut Oppianus de Centrīna expresserit. At Lechia corio integit minime squameo, sicuti in Thynnīs uidemus, sed leui & splendido, quod argenteum est, & cœruleo colore perfusum, caudæ uero pinna crescentis lunæ figuram efficit, concava illa rotunditate ad

circini ductum effigiata. Eius etiam gene-
 ris, quæ latiore[m] habet uētre[m], uulgo pi-
 scatores Lopidam & aliū Lopida aliquan-
 to minorem Stellam appellant. Ego Le-
 chiam antiquitus fuisse Amiam putaue-
 rim, quā Plinius cum Thynnīs exire pon-
 tum asserit, nā tota specie maxime Thyn-
 nis cognata esse uidetur, & Oppianus
 audaces Amias appellat, quas comparat
 Thynnīs & inire prælia cū Delphinis di-
 cit. Aristoteles quoque Amias carniuo-
 ras esse, & ferratos habere dentes, bran-
 chiasq[ue] contectas testatur, quæ branchiæ
 adeo patulæ mihi minime uidentur in Le-
 chia uti in alijs, ueluti Vmbris & Lupis
 & Coracinis cōspicimus. Sed ut de hoc ni-
 hil certi proferam, uerba Oppiani me mo-
 uent, qui dicit Amias hirudinū more Del-
 phinorum exsugere sanguinem, quod Le-
 chijs attribui iure nō potest, quū & in tri-
 pedalē crescāt magnitudinē, & peracutis
 dentibus, solidisq[ue] aculeis sint instructæ,
 quibus armis non sugendo, sed pugnādo
 per uulnera & cædem de Delphino uictio-
 riam consequantur. Verum hoc de mino-
 ribus fortasse Amijs dixisse Oppianū ali-
 quis

quis existimabit. Illud quoque Aristotelis de Amijs parum Lechijs conuenire uideatur, ait enim propterea Amias sic dictas, quod gregatim uagetur, Lechias autem solitarias sæpius capi manifestum est, quod raro accideret, si turmatim uti Thynni, & plerique alij pisces per altum & litora deferrentur. Ceterum ut Amiam hodie Lechiam esse credamus, etiam id argumēto esse potest, quod Amiæ & prætenera & gustui suauissima carne à Græcis authoribus esse traduntur. Nam uti citat Athenæus, & Epicharmi, qui de Sirenibus scripsit, & Archippi antiquissimi poetæ carmina extant, quibus Amiæ ab ipsa gratiore pinguedine magnopere cōmendantur: ipse quoque Arcestratus, qui uniuersam terram cunctaque maria peragrasse uisus est, ut gulæ delicias, singula ubique edulia explorando, gustandoque diligenter exquireret, Amiam ueluti nobilissimum piscem in nuptijs Hebes celebrauit, docuitque solēni præcepto eam felicissime coqui, si cōspersa origano, & inuoluta iūco, cucurbitæque folijs ad prohibendum succi delicatioris effluuiū mitioribus flāmis torreretur. Modo autem constat
Lechiam

Lechiam laudatissimo sumine & sapore præpinguium pulparū esse pretiosam, cuius capita Sturionum, Vmbrinarumq; capitibus Romæ omnium iudicio præferuntur. Probatissima autem in Ligustinis litoribus capitur. Ottobonus Fliscus genere ac hospitalitate illustris, quum Genuæ esset, festiuito matronarum conuiuio tricubitalem nobis apposuit Lechiā, quæ non modo Romanorum, sed & pelagiorū piscium omnium laudes magno interuallo superauit, ita ut aliqui subtilioris gulæ homines pulparum suauitate allecti semesa ex Lechijs obsonia in contumeliā autū atq; quadrupedum, in alterum diem reponi sibi plerunq; præcipiant. Quo fit ut Lechiam proculdubio fuisse Amiam fateamur, quū nullum, qui insigni sapore præstet, piscem sine certo Latino nomine simus relicturi, & nullus ab ipsa Lechia piscis hodie nobis occurrat, quē Amiæ nomine appellare audeamus. Neq; enim mihi persuaderi potest, ut eam in illorū sententiam, qui Lechiam eum piscē credunt, quem pro Sturione Hyccam putauit Herimolaus, eo leui argumento, quod Hycca præpo-

præposito articulo, sicuti nunc Italiae ueterem elocutionem amittentis mos est, in Lechiâ abijisse uideatur. Porro Icesius in libro de materia Amias ab optimo succo teneritudineq; cōmendauit, aitq; nō multa cū difficultate in uētriculis secerni, sed non multū omnino præbere nutrimentū.

DE CORVO CAPVT VIII

COruum eūdem esse & Coracinum Theodorus Gaza existimare uidetur, ueluti à Coruo Coruulus, siue Coracinus descendat. cui Hermolaus & Volaterranus refragantur, quoniam auctoritate Athenæi Coracinus à uerbo Græco, quod genas, oculosq; frequenter mouere significat, non autem à Coruo, qui Græce sit Corax, dictū existimēt. Ego autē secus ac Volaterranus putat, Coruū genere ipso à Coracino minime differre arbitror, ea maxime ratione quod de Coruo nullā ferè à probatis scriptoribus mentionem fieri cōstet, auctoritate uero omnium antiquorum Coracinus sit & latus piscis & subniger & squamosus, quæ differētis ei, quem nos hodie Coruū appellamus, manifeste consentiunt. Nam Coruus gibberosus

rosus est & proportione cæterorum squa-
mosorum admodū latus uidetur, uti acci-
dit Coracinis, quos Parmenio Rhodius,
qui scripsit de re coquinaria, ut allegat
Athenæus, Platistaticos à latitudine cor-
poris appellauit. Nigricantes quoque in
Coruis pinnas conspiciamus, quas Aristo-
phanes in libro de palustribus, Coracinis
attribuit. Sūt enim pelagij & fluuiales Co-
racini. Verum hæc nostra flumina nullos
aut certe rarissimos ferunt, in Nilo tamen
Plinio Martialeq; authoribus, & in amne
Bethi ulterioris Hispaniæ reperiūtur, Ga-
dibus uero & circa fretum Herculeū lau-
datissimi simul ac maximi, pares Niloti-
cis capiūtur, quos Zeos, & item Fabros
à colore atræ fuliginis appellabant. Cora-
cinus ex his est piscibus, qui cōmode, at-
que feliciter saliantur, sicuti Galenus in li-
bro de alimentis refert, eum salitum Euti-
demus apud Athenæum, qui de salsamen-
tis scripsit, Saperdam uocari affirmat. Ita
ut Persius idē intellexisse uideat, cū dicit,
Saperdamq; aduehe Ponto.

Nos uero cū æstate frequentius, quàm
hyeme, ut Plinius etiā author est, eum ca-
piamus,

piamus, feruenti oleo ad mediam cocturā
mergere, & extractum protinus sale ace/
toq; in sportulis myrti folijs certo ordine
substratis reponere solemus, qua indu/
stria aduersus omnē caloris contumeliā
per hebdomadas asseruatur. Coracinus
& præsertim Niloticus prædulces habet
carnes, quē uero proximis litoribus expi/
scamur tripedalem ad summū nō excedit
magnitudinē, sed carne & aridiuscula, &
ob id ab his qui gulæ delitiosius student,
parum laudata. Athenæus elixo tostum
melioem esse testatur, nos uero contra/
ria cōsuetudine, quū recentes & grandes
nanciscimur, æneis excoquimus cacabis
simplici in aqua, extractumq; uirentibus
petroselini folijs coronamus, sicuti etiam
fit in Vmbrinis, quas & sapore & squa/
marum latitudine plurimum referūt. Ne/
que id inepta ratione, nam duriores eorū
pulpæ penitus saporis gratiam amitterēt,
nisi aliquo iuris lenocinio ab innata illa
duricie mollirentur. Cæterum quāquam
concoctu sunt difficiles paralyticis tamen
mire conferunt, ut author est ille Plinius
qui de medicina librum cōscripsit. In Co/
racini

racini capite lapillus inuenitur, quē puerorum collo pro amuletis suspensum regio morbo aduersari, ignobiles quidā auctores tradiderunt.

DE SPIGOLA SIVE LV

PO CAPVT IX

LVpum antiquitus fuisse, quem Romani Spigolam, Varollum Veneti, Etrusci Araneum, Hispani Lupum, Ligures uero Lupacium appellāt, in capite de Siluro diffuse monstrauimus. solertissimus piscium habetur, & idem delicatissimus praesertim ē Tyberi, & inter duos pontes, quod aquae subiecti fluminis ab multis cloacarū effusionibus pinguiorē escā subeuntibus praebent. Lupus hamo captus uulnera cōtempo dolore fortissime laxat, & excusso hamo protinus refugit. inclusus uero retibus imis in uadis sulcū crebro motu caudē, reiectis harenis facit, atque ita subterlabitur, ut Oppianus auctor est, & hodie piscatores maioribus etiam miraculis additis, uno consensu farentur. Propterea ab ipsa uehementia à Græcis Labrax appellatur. Parit bis in anno Lupus, ut Aristoteli placet summa inest

est saporis gratia hyeme captis, & Ianuā/
rio præsertim mense, tunc enim & teneri/
tudine, ut diuus ait Ambrosius, & molli/
cie, candoreq; ut Plinius asseuerat, maxi/
me commēdantur. Luporum aliqui sunt
lanati uel lanei à candore, ut Plinio, Mar/
tialiç uidetur, aliqui uarij, ut Columellæ
placet, qui in piscinis ait includi posse Lu/
pos sine macula, quos secernit ab his qui
Varij sunt, ita ut proculdubio credā Va/
rios maiores apud Ambrosium esse de ge/
nere Luporum, quos & Troctas appel/
lat. Troctam enim esse Lupini generis ap/
paret, ut aspectu, mutuæque naturæ colla/
tione perspicitur, ut latius in capite pro/
prio de Trocta differemus. Cæterum Lu/
porum carnes in ratione ualitudinis à Ga/
leno mirifice laudātur, quod subtiliorem
generēt sanguinem & perdicis carnibus
æquiperentur. Athenæus autem Lupos
ait boni esse succi, & non multi nutrimen/
ti, quorum tamen superfluitates non faci/
le secernantur, sed Cornelius Celsus Lu/
pos sicuti & Mulos leuioris esse alimen/
ti testatus est.

EE

De

DE CEPHALO CAPVT X

MVgiles Græco nomine Cephalos
Romani uocant, qui in plura gene
ra partiūtur. Aliqui enim à capitis ampli
tudine Capitones, aliqui à prominulis in
ferioribus labris Labeones, q̄ hæc cogno
menta Romanis familijs indiderunt, ali
j item Cestres, ali j Bacchi, ali j demum My
xini & Chelones & Leuchisti & Mucos
nes appellātur. Capitones mense Decem
bri grauescere, ait Aristoteles, qui id ge
nus piscium & in mari & in stagnis & in
fluminibus gigni, ut uidemus, asseuerat.
In uniuersum Mugiles sunt uelocitate ad
mirabili, ut sagittæ arcu emissæ, quum la
sciunt, uel retia saltu trāsuolant, esse ui
deantur. è mari aliquādo amnes, & ex flu
uijs ipsa maria ingrediūtur. animal est mi
nime maleficū, utpote quod alga tantum
ac herbis atq; his, quæ in profundo uado
ac ripis sunt, quisquilijs nutriatur. propte
rea ceteri pisces, qui minime in alios gras
fari solent, Mugilem, ut sanctū ac optimū
in honore habent & uenerantur. Probat
eos Galenus, qui marinis fluctibus exer
centur, eos uero, qui in stagnis & flumini
bus

bus urbiū sordes & sterquilinia alluentibus, maxime detestabiles asseuerat, quod ex eo alimēto admodū feculento uitium contrahant. Dorionis quoq; autoritate marini fluuiatibus præponūtur, sed ij præsertim sunt pessimi, q̄ sua spōte in stagnis atq; paludibus ex limo nasci dicuntur, ut sunt qui in Etruria ex Prillino lacu apud Orbatellū ad mediterranea deferūtur, ita ut & illos etiā uituperare liceat, quos Padusæ atq; ipsi lutulēti fossæ Clodiæ canales, uiscere prætenero Ferrariēsis & Venetis gratos copiosissime præbēt. Icesius Græc⁹ author Athenæo perq; familiaris, idem & coquus & medicus, Cephalos & gustui gratos & laudabilis succi esse asserit. Galenus uero eos tardissime, & multo quidem uētriculi cū labore digeri atq; discerni prædicat, præcipitq; in eorū cōditura debere addi herbā Origanū, cuius uirtute faciliōr excursus ad uentrē inferiorē fieri uideat, eos tamē salitos minus noxios esse testatus est. Nos uero Cephalos omnes plenius eos in cœna comedētibz dolorē capitis, quem morbū medicī recentiores Cephalēā dicūt, post paucas horas

inducere saepe deprehendimus, maxime
si ad lautiores coenas stomachi tenuio-
res accesserint.

DE AVRATA CAPVT XI

VEteres nō modo Auratam piscē in
honore habuerūt, sed & Sergij Ro-
mani patritij luxuriosa eius piscis aestima-
tione perpetuum familię cognomentum
fecere, siquidem à mari, Auratarum, alio-
rumq; pelagiorum piscium semina atque
uiuaria in mediterraneos lacus deferēbār,
ut in obsequiū popinarū tralata maria ui-
derētur, quæ pretiosa edulia dulcioribus
denegata undis, improbo opulētiorū stu-
dio, cotidianis cœnis copiose suggererēt.
sic Auratas, Lupos & Murenas suburba-
ni Lacus, Sabatinus & Ciminus, & mul-
to remotiores Vulsinensis & Velinus alī
quando procrearunt, quæ seminaria de-
generante sobole, quum externi pisces pa-
rum feliciter alienis in sedibus proueni-
rent, paulatim interiire. Ex auratis quæ
toto passim mari, mira foecunditate pro-
gignuntur, Tarentinam antiquiores præ-
tulerunt, sed eam maxime quæ illata Lu-
crinis stagnis Concharum esu pinguesce-
ret

ret, ut ait Martialis illo in carmine.

Non omnis laudem, pretiumq; Aurata meretur,

Sed cui solus erit Concha lucrina, cibus.

Nōnulli optimorum studiorum laude
insignes existimāt inter Auratas Scarum
illum antiquis pretiosissimū piscem à pi-
scatoribus uēdi, qui dentes humanis simi-
les, & ad ruminandas maris herbas pluri-
mum idoneos habeat, maximeq; squama-
rum specie Auratis assimiletur. cæterum
ego crediderim eum nō facile à nobis de-
prehendī, errore uendentium, qui simili-
tudine decepti, neq; animaduersa saporis
nobilitate in foro piscario eum Auratis
& Sargis commiscere consueuerint. con-
sensu tamē piscatorum Zaphirus piscis,
sic à cyaneo eius gemmæ colore dictus,
inter Auratas lōge sapidissimus existima-
tur, q; fortasse Scarus antiquis fuerit. Por-
rò Auratæ æstate raro, hyeme autem fre-
quentissime capiūtur, quæ tum laudatio-
res existunt. ipsæ inter cæteros pisces pe-
culiari quadam dote, singularē & saporis
simul & salubritatis gratiā obtinēt, autho-
re Cornelio Celso, q; eas in ratione agro-
rum alendorū leuioris nutrimentī existima-

uit. Recte coquent si ex præcepto Galeni eas in craticula subditis mitioribus prunis oleo & sale, acetoq; consperferis.

DE DENTICE CAPVT XII

SInodontes pisces, Latini Dentices uocant, proximos Auratis & Pagris. habent enim prominulos dentes, & sunt latissimi, subrubacq; uarietate conspicui. appellatur & hic Sinodus à Græcis alio nomine Charax, id est uallatus, uti est perpetua extantium dentium serie septus. Athenæus eum in fretis longe optimū esse ait, qui & salubrior est Galeno autore, quā in uniuersum meliores euadant, quos plurima iactatione inquieta, estuosaq; maria fatigarint. eum Actius Syncerus Neapolitanus huius ætatis poeta nobilissimus in lusibus piscatorijs celebrauit quum dicit, *Dat Rhombos Sinuessæ, Dicarchi litora Pagros, Herculeæ Mulum rupes, Sinodontas Amalphis.*

Sinodum Latini ueteres pariter ac neoterici uulgo Denticē appellant, probātq; eum ex Illyrico Dalmatiæq; litoribus & præsertim ex Salona atq; Tragurio, quæ gentes concisum in frustra & semicoctum multo croceo & perspicuo gelu cōdiunt, cadisq;

cadisq; includunt, ita ut toto ferme anno per omnem Italiam & Romæ idem aduentus & recentissimus habeatur. Id genus autē obsonij medici magnopere detestantur, & ante alios Petrus Aponēsis, qui rudi illa tempestate diuini conciliatoris cognomentum in ea optimarum literarum strage promeruit. Is enim pisces semel coctos, asseruatosq; & præsertim uasorum cōclusos operculis mortiferā qualitatem acquirere, mandentesq; certo plerunq; ueneno inficere, ratione, atq; experimento deprehendisse affirmauit.

DE FRAGOLINO CAP. XIII

A Vratas sequunt Pagri, siue Phagri, Fragolini uulgo dicti, ex his qui assantur piscibus longe probatissimi. sunt enim & gustui gratiores, & stomacho nequaquā molesti, utpote qui rationabiliter febricitantibus ipsis concedunt. nam præter id quod de omnibus saxatilibus Aui-cena intellexit, Pagri nullam uiscosi, lentiq; humoris exuberantiā habent, qui etiā ipso iure conceduntur, quoniā quum uniuersum piscium genus frigida atque humida sit nature, humida frigidaq; cibaria

febricitātibus Hippocratis autoritate debentur, ut aliquando mirer quosdam scrupulosiores medicos, quum febris adsit, totum prope piscium genus prædamnare. Phagros Romani & magna pars Tyrrheni litoris accolarum Fragolinos, Veneti Albore, ipsi uero Ligures antiquo seruatō nomine Pagros appellant, quos, quum sesquipalmi magnitudinē excesserint, in Dentices siue Sinodontas euadere cōmunis piscatorum cōsensus existimauit. Ii pisces à colore ipso (apparēt enim rubro uino madefacti) Erythrinis & Iecinoribus piscibus assimilantur authore Speusippo, ut ait Athenæus. cuius testimonio manifeste reprehendūtur, qui Fragolinos Opiano atq; Aristoteli Erythrinos esse putant, quos Theodorus Gaza Latine Rubeculas interpretatus est, quum ibi Athenæus Phagros Erythrinis comparet, qui sint genere diuersi, sed in ipso colore conueniant. Verum id me plurimum mouet, ut ab illorum opinione recedā, quod Aristoteles & Plinius Erythrinos, uel Rubeculas grauidas & plenas ouis, toto anni tempore capi asserāt, quum in eo genere mares

mares non sint, quod Fragolinis minime accidit, q̄ passim pluribus anni mensibus, sine ullo ouorū uestigio comeduntur. Illud quoq; accesserit ad cōfirmandam op̄nionem, nam dum grata palato Fragolinorum capita exugimus, plerūq; tenuior lapillus dentibus importunus occurrit, si cuti Aristoteles & Plinius eorū capitibus inesse testantur. Videmus etiam eorū corda triquetrae figure similia, ut antiqui prodidere. Pagri ex sententia Icesij uere ipso, Archestrati autem exortu Caniculæ sunt præstantiores, nos autem hyeme eos longe sapidissimos experimur, sed ad summā saporis gratiam accersendam, ganeonum iudicio tres omnino conditiones require re dicuntur, scilicet ut sint & recentes, & frixi & frigidi, ita tamen ut Arancij mali succo ac modico pipere torpescerent eorum pulpæ aliqua ex parte molliantur, & excitentur.

DE SALPA CAPVT XIII

SAlpa piscium pulcherrimus nomē retinet, atq; omnibus notus est, siquidē eum à ceruice in caudam per argentea latera, aureæ, rubentesq; lineæ certis distin

cæ interuallis decentissime depingūt. ut
de Græci antiquiores Mnaseæ Colopho
nio, quod poema uarium ædidisset, Sal
pæ cognomentum indiderint. frequēs est
& procerus in Balearico mari, & præser
tim ad Ebusum insulā à copiosissimis fa
linis celebratam. appellatur ab aliquibus,
ut Plinius author est, obscœnus piscis,
quod percoqui non possit, nisi ferula uer
beretur. Solitarius est, paritq; bis in anno
Luporū more. Natura astutus esse perhi
betur, & longe omnium liquidissime au
dit, æstate melior est, & è toto mari circa
Mitylenem probatissimus. Cæterum ille
Archestratus, qui in coquinaria à Græcis
alter Theognis uel Hesiodus existimatus
est, Salpam semper malum nobili carmi
ne pronuntiavit, ita ut mirum minime ui
deatur, si hodie quoque is piscis, qui tam
operose atque eleganter à natura depingi
tur, ab optimatum mensis, ut insulsus, &
mendax sit repudiatus.

DE SARGO CAPVT XV

IN hæc maria Sargus nō semper (quan
quam sit notus) enauigat, qui Brundū
sij Ennii poetæ testimonio lōge optimus
habetur

habetur, præsertim si prægrandis fuerit. ij
nanq; quos Romæ habemus, Auratā ma
gnitudine uix excedūt, quam etiā latitudi
ne atq; argenteis squamis referūt. Sargus
autūno & uere parit, ut ait Aristoteles, is
alios minime comitatur ueluti superbus,
nullā inesse gratiā litoralibus, ait Plinius,
quod mirū uidetur, quū is maxime circa
litora capiatur, ut in libro de historijs ani
malium Aelianus latissime disseruit, ubi
Sargos ait caprarum esse amatores, eosq;
propterea facile capi ad earū umbrā, quā
in extremis litorū marginibus & scopu
lis collocatæ aduersus solares radios in
æquora proijciāt, & extendāt, atq; ea spe
cie, amore præferuidi facile alliciant. Opti
mus est Sargus occidēte Orionis sydere,
tum enim uites foliorū honore spoliātur.
Archestratus in popinalibus delicijs mihi
sæpius allegādu. Sargū siccæ carnis esse,
ac ob id assatum eum & calidū, caseo, ace
toq; conditū probat, sicuti uno edicto o
mnes siccioris pulpæ pisces condiendos
præcipit, secus ac in præpinguibus & te
neris sit necesse, q; solo sale atq; oleo indi
tis in craticula sapidissime percoquuntur.
De

DE CAPONE CAPVT XVI

CApo litoribus nostris familiaris, Venetis autē ignotus, caput habet ualde magnū, & illud quidem enorme, quadratum & nullis uestitum pulpīs. Oculi in eo sunt admodum rigentes, extenta supercilia, os languidum, minuti dētes, sub mento autem oblongæ ac rubētes pinnæ ad impexæ barbæ similitudinē: cætero autem corporis trūco rotundus est & teres, decrescitq; in caudam æqualiter extenuatus, quousq; in postremam desinat caudæ pinnam. Porro uentrem habet ualde candidum, sed puniceo colore Mulorū similitudine uariegatum, dorsum autem flauescere potius quàm rubescere uidetur, Solidis quoq; & albicātibus constat pulpīs, sed qui tamē aliquāto salubrior sit, quàm sapidior eruditioribus præsertim gnatonibus, qui illum ueluti aridiusculum aspernantur. Reperiuntur & alij Capones qui bifurcata habent rostra, & dorsum ossis squamis armatum, quos in genere Caponum piscatores ipsi mares esse testantur. Ego autē aliud genus esse crediderim. Ceterum hæc est uera & expressa Caponis effigies

effigies, quæ dum piscium antiquiora uocabula quærirarem, mihi haud temere de singulis dubitanti, non mediocre negotiū fecit/ quū modo illum à magnitudine capitis de genere Capitonum alludente recenti nomīne, esse putarē, modo Orphū ab oculorum aspectu & rubro colore, arbitrarer, modo Erythrinus, siue Rubecula ob eundem puniceū colorem esse uideretur. Nulla enim ex recenti gentium appellatione antiqui nominis cōiectura adferebatur, ut pro certo possem aliquid eruditorum auribus dignū affirmare, quum Romani eum Caponem, Organum ligures, Galli uero Roscettum, quod eorū lingua rubetum sonat, appellēt. Sed Capitones de genere Mugilum, uanamq; subinde eius nominis coniecturam esse deprehendimus, sicuti existimare uidetur Volaterranus, qui imprudēter Caponem putauit esse Labeonē. Orphum uero maiorem esse piscem, & unica etiam traiectum spina, quod in cæteris rarissime accidit, & deniq; tardissime eum mori, si etiam cultro mediū diuidat, autoritate Aeliani, Athenæi, & Oppiani clare constat. Erythrinum

thrinum quoque esse non posse eadem ratione apparet, qua opinionem de Pagro refellimus, quoniā is toto anno grauidus, ouisq; plenissimus capiatur. Capones autem magna ex parte uentre uacuo reperiuntur. Sed nos eum proculdubio de Mulorum genere esse putamus, parati mutare sententiam, si acutiores meliorem attulerint. Siquidem Mulum expressissime refert & capitis effigie & ipso colore puniceo, qui nullis alijs in piscibus, excepto Capone, & Mulo, ea claritate cōspicitur. Aliqui enim barbam habent, qui barbati & barbatuli à multis, & præfertim à Cicerone dicuntur. Quod autem duo sint Mulorum genera, apud Athenæū planè perspicitur. antepōnit enim barbatū Mulum imberbi Mulo, sicuti Sophron poeta iudicabat. Plinius quoq; id Muli genus, quod est diuersum ab his qui gemina barba capillari insigniuntur, Alutarium appellauit, quod barbatorū comparatione uilissimū erat. Volaterranus in hoc decipi uisus est, quoniam Mulos barbatos eos esse quos uulgus Barbos uocat, arbitratur, Barbos scilicet uiuaces illos & ab ouorū malicia ualde

ualde noxios, quū Barbatus sit marinus,
hic uero Barbus sit fluuialis. ab Ausonio
enim Barbus uiuax celebratur, qui etiā eo
argumento quod tarde moriatur, de gene-
re Mulorum barbatorum esse nō potest,
quoniam Muli, teste Plinio, sicuti & nos
sæpius uidimus, cum primū extracti reti-
bus fuerint, protinus expirent, contra ue-
ro Barbi uenales in lacubus ligneis, ut in
Ticinēsi foro uidere est, diutissime uiuāt.
An autem Alutarius is sit qui Capo nun-
cupatur, in medio relinquemus. Nec etiā
absurdum foret, si pro Capone Cytharus
acciperetur. Natura enim qualitateq; pul-
parum, ut Galenus innuit, Cytharū à Ca-
pone nō multum differre deprehēdimus.

DE LACCIA CAPVT XVII

L Accia piscis Romanę Academię do-
ctissimos quosq; diu torsit, quum in
urbe longe sapidissimus haberetur, nec fa-
cile reperirēt quo nam Latino uocabulo
foret appellandus, adeo ut ipse Pōponius
Lætus grāmaticorū eius ætatis princeps,
& Platina idē ab ingenij monumētis & di-
ligēs historicus & cocus industrius, teme-
re Lupū esse crediderint, duplici quidem
errore

errore, quando & quid Laccia antiquitus fuerit, & qui sit hodie Lupus Tyberinus, penitus ignorasse uideantur. Is piscis subtilissimis contectus est squamis & argenteo fulgore cōspiciuus, pulparū uero mollicie, saporeque admodum delicatus, uerum adeo frequentibus ac molestis spinulis prætenere eius carnes impediuntur, ut in cōuiujs illarū tædio atq; periculo summa suauitatis gratiam amittant. Subeunt Lacciae Tyberim amnem ad prima ueris signa, sed tum strigosa & ab quadam marinae saluginis ariditate parum amabiles, quæ mox paucorum dierum mora Tyberinis in undis mirifice pinguescūt, raro cubitalem superant magnitudinem, & incipiente statim æstate in maria reuertūtur, sic ut reliquo tēpore rarissime appareant. Præter ipsum Tyberim, Arnus, & Umbro in Etruria, in Cāpania uero Liris & Vulturnus laudatissimas præbent. in Pado quoq; reperiuntur haud ignobiles, in Gallia uero, Hispaniaeq; omnibus longe maximæ, sed quas sapiētiores parasiti Tyberinis minime esse comparandas existiment. Hispani Saualos, Alosas Galli & Campani

Campani, Etrusci autē & Veneti uetere
seruato nomine Clupeas appellant. apud
Aristotelem uero, Strabonem, Aelianū,
Oppianum, & Athenæum Thrissas lege-
re est, quam uocem Alosam interpretan-
tur Theodorus Gaza & Gregorius Ti-
phernas: ita ut idem esse & Thrissam &
Alosam, & Clupeam, quā modo Roma-
ni Lacciam appellēt, manifeste appareat,
quoniam Ausonij poetę Alosa, quū dicit,
Stridentesq; focis obsonia plebis Alosas,

Romanæ Laccię, uti Galli referūt, om-
nino simillima sit, & Clupeæ Venetę at-
que Etruscę, idem esse cum Laccijs cense-
antur. Verbanus Lacus, qui hodie maior
cognomine nuncupatur, item & ipse La-
rius Acones pisces ferunt, effigie ac sapo-
re Laccijs persimiles, uerum magnitudi-
ne inferiores, utpote qui ad summum, pe-
dalem mensuram non excedāt. uere quo-
que sunt graciles natura à Laccijs pluri-
mum diuersa, autumnno autem q̃ optimis
neq; illud obstiterit quod à plerisq; dici-
tur, Clupeam eandē & Lacciam esse non
posse, quando Clupea tantę (ut uidemus
si Laccia sit) nobilitatis piscis, ab antiquis

authoribus latinis parū celebratus esse uideatur. Nā unus mihi pro omnibus Ennius poeta amplissime satisfacit quū dicit,
*Omnibus ut Clupea præstat, Mustela marina,
 Mures sunt Aeni, aspera ostrea plurima Abydi,
 Mus Mitylenæ est.*

Celebrat etiam alios pisces, sicuti uide re est in his carminibus quos Apuleius in Apologetico citauit. Id uero accidisse crediderim, quoniam Clupeæ toto fermè anno delitescant, tantumq; per angustio illo adolescētis ueris tempore, quo solum insigni sapore præstant, ueluti in ostentationem sui, amnes subeundo capiantur, ita ut acute & perurbane dixerit Hieronymus, *Vida idem summus & religiosissimus poeta, quum in conuiuio de Polyporum, Luporūq; prudentia differeretur, ne minem Clupea pisce prudentiorem sibi uideri, quoniam nō alias, nisi quum obesus esset, appareret, & quidem opportunissimo tēpore, quādo uere ipso, per sacras leges sublati carniū obsonijs, ipsi pisces in summo honore à Christianis habeantur. Cæterū Lacciae uberrime nutriūt: sed glutinosioris alimentī excrementa in stomachis*

his nō facile atterūtur, propterea ab ipsis
exhalationibus intempestiuā somnolen-
tiā inducere, & sitim augere existimātur,
præsertim si appetentibus ad explēda uel
mediocris etiā gulæ desideria minime de-
fuerint, quod paucis, uel certe ipsis tātum
ē summo ordine nobilibus, ob eius piscis
graue pretium, raritatemq; contingit.

DE TRIGLA CAPVT XVIII

LAtini ueteres Triglam à Græcis ap-
pellatam, Mulum uocauere, à colore
Muleorū calciamētorum, quæ languidū
ruborem illum, ut in Persici & Ciclami-
nis herbæ inuersis folijs conspicimus, re-
præsentat, ut referente Plinio, Fenestella
existimauit. Triglae uero nomen ob id à
Græcis fuisse inditū, quod Dianæ Hecati
dicaret, quæ sit triformis, unde Virgilius
dixerit, Tria uirginis ora Dianæ. Ea uero
de causa Dianę sacrificari testat Athenæ-
us, quoniā Triglae Lepores marinos ho-
minibus mortiferos, uti uenatici canes ue-
natricis deæ auspicijs persequantur. Eā Ro-
mani hodie, quū iam uetus Latinū Muli
nomen exoleuerit, Græco uocabulo Tri-
glā appellāt. fuit is antiquorū pdigo luxu

adeo insignis & pretiosus, ut sapius argenti puri pondere à priuatis etiam Quiritibus emeretur, quum pedis longitudinem superaret. Galenus ut erat acerrimus Romanæ luxuriæ castigator, unius eius piscis æstimatione plerunque miratus est eorum gulam, qui tantulum piscem tanti emerēt: cui eruditi ganeones subtilissime respondebāt, proceriores propterea quæri, quod in maioribus & maiora capita & ampliora iecinora, ad condenda uaria pulmenta inuenirentur, ut ex Oratiano carmine, quum dicit,

Mulum in singula quæ minuas pulmēta necesse est,

Et ex Plinij uerbis, qui alecem ex iecinoribus Mulorum confici affirmat, manifeste deprehenditur. Trigla ter in anno parit, nec amplius, quoniam ter foetis uermiculus innascat, qui genitalia semina protinus abrodant. Triglae admodum sunt uoraces, ita ut humanis etiam cadaueribus uescantur, sicuti in hanc sententiā expressit Oppianus, quum dicit,

*Trigla uorat foedas sordes, & mergit in aluum
Omnes illuuiēs ponti.*

Probantur Muli qui barbati sunt duplici crine

ci crine à mento defluente . altera species
ignobilis, Alutariū uocatur. in Thasi in-
sulæ littoribus optimi & maximi euadūt,
apud nos hyeme & suburbano in mari ca-
pti maxime laudātur . Ligusticis enim &
Venetis , itemq; Neapolitanis non ea sa-
poris gratia, quanq; sæpe multo grandio-
res in conuiuia ueniāt . Galenus ait Trig-
læ carnem neq; pinguem, neq; lentā, aut
uiscosam esse, sed durā atq; friabilem, pro-
pterea gratam gustui, & digestionem faci-
lem, & in genere alimentī naturæ homi-
num congruentē & maxime accōmoda-
tam, sed eam Plinius neruis inutilem exi-
stimauit : recte atq; salubriter in craticula
coquitur, quæ lōge sapidior erit , si petro-
selini subfrixā folia atque instillatus cum
oleo Arancinus succus accesserint. Api-
tius nepotū ille maximus gurgēs in Ga-
ro, quod ex salitorū Scombrorū muria li-
quamen erat, uiuos Mulos, ut sapidiores
euaderēt, enecauit. Triglā si in uino suffo-
cetur, idq; à uiro protinus ebibatur, impe-
diendæ Veneris potestātē habere Athe-
næus, autoritate Therpsiclis affirmauit,
qui & mulieres quoq; si illud itidem pota-
FF 3 uerint

uerint, minime posse cōcipere testat^r eff^r.
 DE SAVRO, TRACHYRO, ET
 SCOMBRO, CAPVT XIX

SAurus antiquum nomen adhuc reti-
 net, nec pedis magnitudinē excedit,
 minores fricturæ nomine ueniunt. Sunt
 enim multa piscium genera, quæ ob par-
 uitatem in sartagine frixoria feruēti oleo
 coquuntur, sicut Triglæ, Bocæ, Scombri,
 Trachuri, Pagri, & Auratæ, & propterea
 uno nomine frictura uulgariter appellan-
 tur. Sauros Galenus à carniū mediocrita-
 te laudauit, quod mediæ sint inter duras
 & molliores. Athenæus quoque eos sapi-
 dissimos esse ait, si exēptis brāchijs, caseo,
 sale, atq; origano cōdiantur. Trachina &
 ipsa etiā in fricturæ numerum refertur, q̃
 Trachurū, ut Oppiano uidetur, esse puta-
 mus, uel. ut Athenæo placet, Thrachidā,
 eo argumēto, quod infestā & prope læta-
 lem spinā in ceruicibus habeat, & binas
 item alias & quidem acutissimas ab auri-
 bus prominētes Hic piseis oblōgus est ac
 tenuis & falcatus in uentrē, cuius latera
 lineæ frequētes & obliquæ uergentes ad
 cæruleum colorē pulcherrime describūt.

Scombrum

Scombrū uero nostri Lacertū appellant,
 quia à Venetis antiquo nomine nūcupa-
 tur. Cornelius quoq; Celsus eū pro Lacer-
 to accipere uidet, ex quo salsamentū fieri
 ait. interpres etiā Galeni antiquior & in-
 eptior Saurū, Lacertū perperam appella-
 uit. Scombri & oblongi & exiles sunt, &
 sulphureo colore cōspicui, præsertim quū
 in aquis uagantur. uere pinguescunt, quo
 tēpore Venetijs inter delicatiora obsonia
 reputantur. Romæ autē ab innata quadā
 siccitate sunt ignobiles. Icesius minores
 Scombros maioribus anteponit, quos bo-
 no succo nutrire uentres autumat, sed qui
 tamen difficilis secretionis habeantur.

DE ASELO ET MERV-

LA CAPVT XX

A Sellū proprio nomine Ligures, Ro-
 mani uero Scarmum & Merluzū
 appellāt, capite est admodū lato, pressoq;
 ut in Gobijs uidemus, ore autem maxime
 denticulato ac patulo, cætero corpore est
 oblongior, squamæ sunt admodū minu-
 tæ & uergētes ad cinereū colorem, sicuti
 in asellis quadrupedibus cōspicimus. M.
 enim Varro Merulā, Turdū, Vmbrāq;
 & Asel-

FF 4

& Afellum à colore quem referāt, ait appellari. Afelli dum æstiuī soles feruescūt, ardoris impatiētia latitant, sicuti Glāucus & Aurata, nec quoties pariāt, inueniri potuit, ut ait Aristoteles. Eorū genera sunt duo, maiores Banchi, qui in bipedalē magnitudinē augētur, & minores quos Callarias uocant, Plinius eos in capite lapillū gerere & delicatos esse cōmemorat, Galenus uerō cum saxatilibus æqualem habere carnem attestatur. sunt & Turdi subuiri colorē & frequētibus guttis, ut in uolucris uidemus, variegati atque insignes, itemq; Merulæ, Coccyges à Græcis appellatæ, quæ ab medio quodam colore inter atrum atq; subfuluum Merulis auibus assimilantur, sed in Aquatiliū genere, non eam habēt saporis nobilitatem, quam Turdis ac Merulis auibus ueteres attribuere. Siquidē & Turdi admodū insulsi sunt, & Merulæ ut Athenæus ait, difficillime cōcoquuntur, in quarum conditura Archestratus ille poeta parasitus cū caseo, maloq; granato & sale atq; oleo Silphium admiscuit, quod ut Hermolao placet Laserpitiū genus est, sed quomodo is
succus

succus concretus & odoratus in conditura piscium conuenire possit, alij uiderint. Sunt & Phycides Tincarum uiridium colorem atq; effigiem referētes (Fici uulgo nuncupantur) qui procerum patinas raro implent, quum insipidissimi sint.

DE BOCA CAPVT XXI

Dorsum pisciuratum habet Boca, piscis notus omnibus fermè litoribus, atq; uno tantum nomine nuncupatus: dictus est à uoce, propterea quod sacer sit Mercurio eloquentiæ deo, sicuti Cytharus Apollini, Dianæ Trigla, Libero patri Cittulus, Veneri Apua, & ipsi Neptuno Pompilus nauigiorum comes. Aristophanes autem Byzātius, ut Athenæo placet, Bocam potius Boopam appellari debuisse asserit, quoniam is piscis prægrādes habeat oculos, sicuti & Silurū, potius Sciurum à crebro motu caudæ nūcupari. Cæterum Bocæ foecūdissimæ sunt, & gregatim capiuntur, solentq; eas piscatores in oleo, acetoq; semicoctas cum myrto plurima in canistris asseruare, quæ postmodum in remotissimas à mari Italiæ regiones mercimonij causa deferuntur.

FF 5 De

DE GOBIO CAPVT XXII

GObio uel Gobius Venetijs frequē
 & pingui teneritudine delicatus, rarissime Romæ conspicitur, pro squamis
 uariam cutem habet & ualde lubricā. can
 dicantes nigris, Plinio authore, præferun
 tur, uirides autem sunt pessimi, semipeda
 lem longitudinē non excedunt, circa lito
 ra parere solent, ut Aristoteli placet, & ua
 doso potius in mari ac æstuarijs quàm in
 alto, uel ubi fluctus scopulis alliduntur.
 quanq̃ & eius generis maiores sint ex sa
 xatili genere, quos & Caulinos & Cotho
 nas, ut Hermolao uidetur, Siculi uocauer
 re. Icessius Gobios multi esse succi & faci
 lis digestionis asserit, sed qui & exiguum
 simul & malum præbeant nutrimentum.
 Galenus autem dicit, Gobiones circa are
 nosa litora & saxosa promontoria esse &
 gustui gratos, & in prima & secūda dige
 stione facile secerni: cōtra uero qui ostijs
 fluuiorum & stagnis caperētur, ualde de
 testabiles. Sunt etiā fluuiales Gobij ex
 Verbano præsertim & Lario lacubus, q̃
 insignes habentur, ipsis iecinoribus pa
 lato gratissimis, eos & Strincios & Bote
 triffias

triffias Insubres appellāt. in Etruria quoque in Marina præsertim amniculo, q̄ ex Apennini iugis apud Pratum oppidū in Arnū euoluitur, locū sunt pisciculi delicatiores Gobionibus admodū similes, qui quum effigiem illam mire exprimāt, etiā in tantula carne eundē saporē habēt.

DE SCORPENA CAP. XXIII

Scorpionem & Scorpenā Aristoteles diuersos facere uidetur. idem & putauit Athenæus, qui citat Aristotelē: unde Hermolaus quoq; ipse in Corollario nihil pro certo affirmarit. Cæterū Scorpenā fermē omnes uernaculo nomine nuncupamus piscē subrufum, uariumq; & multis armatum aculeis, cute autem minime squamea, sed Gobionis similitudine lubrica, qui, ut ait Ambrosius, uenenato aculeo sit truculentus. eorū unum genus pelagium est, alterum palustre: illi rufescūt, n̄ uero nigricant, qui & minus probantur, pariunt bis in anno. In uniuersum Icesij authoritate uentrem leniunt, facile secernuntur, & quum multo abundant succo, multum etiam alimenti præbent. Epicharmus in nuptijs Hebes, Scorpenam ait

ait esse solitariū & marina uesci alga. minores qui semipedalem longitudinem nō excedunt, maioribus anteponuntur iudicio Archestrati, qui fuit obsoniorum structor longe subtilissimus.

DE PERCA ET MELANUR/
RO CAPVT XXIIII

Percas pelagias Romæ raro uidemus. assimilantur hæ Mænis ipsis, quæ hodie Menulæ dicuntur, nam subfurvas habent Zonas, quibus ipsæ toto corpore squamosæ, & argenteæ distinguuntur, in dorso impares eminent aculei tenui inter se membrana coniuncti Propterea Athenæus Percam ait spinis esse coronatam, & insigni uarietate conspicuam. Pulchræ quidem sunt, grataeque gustui, & languentibus salubres. Plinius inter saxatiles eas cōnumerat, & ex ijs qui hyeme capiuntur. Dux & magister Percarum est Melanurus, qui alio nomine Oculata dicitur à magnitudine oculi, ut Theodorus interpretatur: uarius est & frequētibus guttis conspersus, non absimilis Auratæ, uerum natura. ut Aellano placet, pisciū & timidissimus idem & cautissimus: nam ex ipsa maris

ris tranquillitate piscatorū aduētum præ-
cognoscit, mergitq; se profundissimo ma-
ri: si uero in summas aquas fuerit enatan-
dum, agit circa scopulos & mira sagacita-
te in spumis latitat, quas infracti scopulis
fluctus continue excitant. Cornelius Cel-
sus Oculatam in genere alimenti maxi-
me probauit. Numenius uero Melanu-
ros uim obstruēdarum uenarum habere,
& multo Sargis sapore & succo inferio-
res esse testatur: ita ut Melanurus alius ab
oculata esse uideatur, sicuti sensisse Pliniū
putamus, qui Oculatam Soleis atq; Pase-
ribus admiscuit, & in eodē uersu utriusq;
mentionem separatim facit, quod & dili-
gētissimus Hermolaus animaduertit, quū
in hoc pisce aut Plinium, aut Theodorū
errauisse arbitraretur. Id uero Gazam mo-
uere potuit, quoniam Aristoteles quū de
Scaro mentionem faceret, semper Mela-
norum illi coniunxit, idemq; fecisse Cel-
sus uideretur. nam Scarum semper cum
Oculata nominauit, quasi quum Melanu-
rum dictionem Græcā reformidaret, ocu-
latam pro pro Melanuro substituerit. quī
piscis à latinis, uti hodie Venetijs & alibi
Ochialis

Ochialis propter oculorū magnitudinem nuncupatur, non autem is à nigricie cauda, sicuti Græci appellabāt, Nigricauda uel Attricilla uocetur, sed Melanurus, qui Neapoli frequens est, Romæ raro conspicitur, sic ut nemini mirum esse debeat, si eius uerā effigiem instituto picturæ opere minime referemus. Ceterum Perca, ut ait Aristoteles, in fluuijs & lacubus etiam uersantur. Icq̃ hodie in Gallia summā obtinent dignitatem alendis febricitantibus, appellātq̃ eos Galli antiquo nomine Percas, quos celebrauit Ausonius Gallus, quum dixit in Mosella,

*Nec te delicias mensarum Perca silebo,
Amnigenas inter pisces dignande marinis,
Solus punicis facilis contendere Mulis.*

In Italia autē laudatissimi sunt è Lario lacu, quos Nouocomenses ipsi Percecos appellant; eos fama est fuisse aduectitios, & inquilinos, tralatis scilicet seminibus è lacu Eupyli, qui Lambrū emittit amnem, ut meminit Benedictus Iouius frater in Larianis Lusibus ad Minitium Caluum. Eupylis exigua sum Percecus ortus in unda,

Meq̃ peregrinum Larius inde tulit.

Sed

Sed Eupylis multo minores, quàm Larius Percecos producit, quoniam magna ex parte uel influentiũ aquarum defectu, uel occultiore aliquo hiatu terræ haustus multis ante annis exaruit, abiit que in tres minores lacus aquis in depressiora loca subsidētibus, qui à Licino foro uetere oppido, quod & ipsum interijt, plebis Licini Lacus hodie nuncupantur. In Lario Percæ ad pedalem crescunt magnitudinem, croceas pinnas habēt, & maturescētibus præsertim uuis ab ipso pingui & prætereis interaneis magnopere commendatur. Medici ferè omnes Gallia Cispinae Percas agris robustioribus apponere nō dubitant, præsertim si crudarum uuarũ succo, quem aggreſtam uocant, diligentissime condiantur. Diocles quoq; Medicus in libro de salubribus, ut Athenæo placet, Percam è saxatilibus, qui molliores habeant carnes, ut sunt Turdi, merulæ, Gobij & Phycides, plurimum laudauit.

DE RHOMBO ET PASSE,

RE CAPVT XXV

H Actenus de squamosis piscibus,
nunc de planis agemus, qui spinas
habent

habent, & de his quæ ab Aristotele Sela-
che, quod spinis careant, & à Plinio car-
thilaginata appellantur. In his principa-
tum obtinet Rhombus, sic dictus fortasse
ab instrumento Thessalico magico, quod
Rhombum, id est rotundum sit. est enim
hic piscis longe latissimus & ouali figura
rotundior, quæ forma in instruendis acie-
bus Rhombi nomine à scriptoribus rei
militaris appellatur, unde Martialis,
Quamuis lata gerat patella Rhombum,
Rhombus latior est tamen patella.

Græci authores Rhombū Psittæ nomi-
ne uocarūt, ita ut Psitta genus ad Rhom-
bum, Passerē & Soleam esse uideatur. Ari-
stoteles nanq; Rhombi nusquā meminit,
sed Passeres, sic hodie nuncupati à Roma-
nis magnitudine, saporeq; & figura etiā
oblōgiore à Rhombis differūt, in eo quo-
que dissimiles, quoniam dexter situs sit re-
supinus Rhombis, leuus autē Passeribus
& Soleis. Cæterū Rhombus inter planos
obtinet principatum, quem nobilis qui-
dam aulæ procerum circa popinales de-
litias ingeniosissimus aquatilem Phasia-
num appellare solebat, non absurda qui-
dem

dem comparatione, sicuti & Soleas Ex-
ternis, Lampetras Coturnicibus, Lupos
altilibus Capis, Sturiones uero Pauoni-
bus adæquauit, ut ex coquinaris cōmen-
tariis, quæ eius coci nomine circumferun-
tur, licet intueri. Capitur Rhombus toto
anno & circa pinguiorem arenam, extre-
masq; litorū margines: natat transuersus,
cōuoluitq; se certis flexibus, Strabonum
more, ut situs oculorum uitium emēdet,
suaq; potius latitudine quàm pinnarū ad-
miniculo fretus cursum dirigit, omnium
profecto & temporum & locorū piscis,
idemq; & delicatus & salubris, hyemē ta-
men quàm æstate, & in Italia Rauennæ,
quàm alibi multo laudatior. Rhomborū
pulpæ sunt candidæ, & pressio quodā hu-
more succulentæ, quæ affatim & salubri-
ter alunt, modo in prima cōcoctione, quæ
celebratur in stomacho, superfluæ earum
partes perfectissime secernantur. Galenus
in alendis conualescentibus Rhombos in
iure simplici cum modico sale, porris &
aneto intritis percoquebat. Sanis autem,
& his qui sensum appetētis stomachi de-
fectum habuissent, tostos in crate, acetoq;
GG conspersos

consperfos, uel frizos cum Garo, ac uino apponere consueuit.

DE SOLEA CAPVT XXVI

S Equitur Solea, Lingulaca à M. Varro ne nuncupata, ab Athenæo autē Buglossus, quod bouinæ linguæ effigiē imitetur, hodie in lautioribus cōuiujs in summa etiam cæterorum piscium copia magnam obtinet claritatem. Probatur hyeme & frixa Aranci mali succo, pipereq; conspersa. Maxima in Belgicis oceani litoribus reperitur, nostrates pedalem longitudinem raro superāt. Soleæ maleficos pisces defugiunt, eaq; solum frequentant loca, in quæ belluæ minime accedunt, ita ut argumento sint maleficos non esse, ubi ipsæ ueluti solutæ metu uagentur. Solea leuissimum adgenerat nutrimentū in stomacho, facile concoquitur, & in secundis uenarum & iecinoris digestionibus nulla fermè noxiarum superfluitatum excrementa relinquit.

DE CITVLA SIVE SANCTI PETRI PISCE CAP. XXVII

P Iscem è genere planorum, similitudine Istricis, ipsa dorsi acie aculeatum, capite

capite extento, ore latissimo, cuius maxilla ex perspicua membrana constare uidetur, Romani Citulā & sancti Petri piscē, uti & Veneti, Ligures autem Zaphirum appellant. Sunt in eius utroque latere gemini orbes, qui bina imprimentium digitorum uestigia esse uidetur. Sapore pretio, & effigie si caput abscideris, ipsi Rhombo persimilis. Quo autem nomine Latini ueteres Græciq; illū appellarint, pro constanti affirmare non ausim. Quibusdā uidetur esse Chalcis de genere Rhomborum apud Columellam. Putaui ego illum esse Acanthiam, qui sit de genere Galeorum apud Athenæū, sic dictus, quod spinosus sit, & certe si Galei prole ore suscipiunt, ut eam ab inuadentiū pisciū iniuriā tueantur, hic piscis ante omnes os habet aptissimū, ut ea pietatis in filios officia commodissime præstetur. Acanthiæ certe Opiano è genere Galeorū sunt, & aculeati, sed is fortasse est, qui à nobis Colūbus piscis appellat, infimæ plebis obsoniū, qui oblongus est, & carthilaginatus, spināq; habet in dorso. Aliquādo quoque dubitauī, an esset Cytharus, quē sepius Galenus cū

Rhombo nominauit, asserens Rhombos
sapidiores & meliores esse Cytharis, ut
manifeste in mēsa utriusq; collatione de-
prehendimus. inuenio tamen apud Athe-
næum, piscem Citulum dicari Libero pa-
tri, sicuti Cytharū Apollini, Triglam He-
cati, Apuam Veneri. qui si nominis con-
iecturam sequemur, profecto Citula Ro-
manus antiquorum Græcorum Cittulus
esse poterit.

DE TORPEDINE CA. XXVIII

Torpedo effigie. potestateq; admira-
bilis, sic dicitur, quoniam capta in re-
tibus, priusquàm attingatur, piscatorum
manus stupefaciat: ppter ea Veneri eam
Sgramfum, quod est torpescētis membrī
affectus, appellant. Romani autem modo
Battipotam, modo Foterisiam, frequen-
tius uero Oculatellam dicūt, quod in eius
dorso quinque ocellos subnigros ipsa natu-
ra depinxerit. Subrufa est prona parte, su-
pina autem candida. Auerroes, cæteri-
q; Philosophi Torpedinem ea qualitate ma-
nus adficere, qua ferrum à magnete lapī-
de pertrahatur, existimarunt. At Galenus
Torpedinē inter pisces, quibus uescimur
in tertio

in tertio de Alimentis nominauit, quanq̃
ea hodie à plebe, egentissimisq̃ homini-
bus tantum comedatur.

DE RAIA ET ALIIS CA. XXIX

SVnt etiã è planis Raia, & Squatina,
& item compositi ex utriscq̃ Rhinoba-
tes, siue Squatraia, quæ fœdæ sunt aspe-
ctu, atq̃ esu admodum iniucundæ, quum
inter sordidæ plebis atq̃ pastorũ obsonia
censeantur. Raiaum fel auribus sanãdis
aptissimũ est. Squatinarũ autẽ scabrũ te-
gumentũ ad poliendũ ebur propter aspe-
ritatem ab artificibus expetitur, ex eo cul-
tellorum & falcatorum ensium uaginas
Turcæ, Barbariq̃ maritimi admodũ pul-
chras conficere solent, quas Sagrinas ap-
pellant. Est etiam huius generis Pastina-
ca, idem & Turtur, & Trigon, quæ à mor-
tifero aculeo lethalis ab Oppiano dici-
tur, quo Vlysses ictus à filio perierit, ho-
die Bruccus dicta. Hæc simul & Raia &
supra citati pisces è mustellino sunt gene-
re, prolem tamẽ ore (ut aliq̃ solent eius spe-
ciei) suscipere nequeunt propter cauda-
rum asperitatem.

GG 5 De

DE CONGRO CAPVT XXX

Post planos pisces oblongi & lubrici citabūtur, & ante alios Conger subalbus, & teres, qui ingētis Anguillæ speciem præ se fert. Hunc Icesius ait omnibus gregalibus piscibus duriolem, & ob raritatem carniū tenuissime nutrire, neque laudabilem præbere succum, eum tamen stomacho minime esse molestū, aut incōmodum. Idē Galenus affirmat, qui dicit Congros parum afferre nutrimentū, cæterum facillime eorum carnes digerī, atq; secernī, ita ut mirer Albertū Magnū, quum dicit, Cōgros natua quadam proprietate lepram morbum generare, Congros in immensam crescere magnitudinē apud Sicyonem Peloponnesiā Eudoxus tradit, ita ut currū lōgitudine superēt. Porro Archestratus in libro de legibus uentris, Cōgros in Italiā longe optimos iudicauit, quod mihi nequaquā uerisimile uideatur. Quando neq; hodie aulæ principes, neq; ipsi cupediūoræ Congrum magnificiant, soli q; Hispani Romanæ urbis inquilini eū exoticis quibusdā pultarijs incoctū, in summo honore habere uideant.

De

DE MURENA CAPVT XXXI

MVrenæ toto mari sunt frequentes, sed in Siculo longe maximæ, atque optime, eas Columella Flutas appellauit, quod summis in aquis fluitent: unde accidat, ut in nimis solis ardoribus exusta cute sese mergere nequeant, amissaque flexuosi motus agilitate capiatur. Sunt maculosæ, & in collo aliquot stellas ad formam septentrionis habere dicuntur, quæ statim morientibus euanescent. Mira in his sagacitas, nam ut se captas sensere, hamum autem diffime deuorant, dentibusque lineam protinus abrodunt, & effugiunt. Veteres Romanos à uiuacitate potius quam à saporis præcellentia Murenas aestimasse crediderim, quoniã magna eorū copia in cotidianos usus uiuarijs inclusa diutissime poterat asseruari, cæteris piscibus, aut tedio carceris, aut uitio piscinarum facile pereuntibus. Constat enim C. Hircium ex uiuarijs epulo triumphali, dictatori Cæsari sex milia Murenarum mutua appendisse. Mansuescunt, & de manu hominis escam accipiunt. Crassus ille cognomento diues Murenam altilem adamauit, adeo ut fato

functam aliquando luxerit. & tumulto in-
diderit. Extat quoq; illud falsissimū Crassi
dictum, quum L. Domitio admodū riden-
ti, atq; admiranti, quod mortuam defleret
Murenā, respōdit, mirum quidem esse
quod extinctū piscem lachrymis prose-
queretur, sed multo quidē admirabilius,
quod ipse tres à se elatas uxores non lu-
geret. Extulerat enim tres uxores Domi-
tius, quas quidem ueneno, ut dotibus por-
taretur, sustulisse dicebatur. Aliquæ etiā
fœminæ in delicijs Murenas habuerunt,
ut Antonia Drusi, quæ uni spectatæ man-
suetudinis gēmatas in aures addidit. Ve-
scuntur humanis carnibus Murenæ, idq;
Vedij Pollionis crudelitate uerū esse ap-
paruit, qui damnatos seruos in uiuarium
demergebat, ut illi non extēplo, sed paula-
tim in minutissimas discerpti partes Mu-
renarū morsibus absumerētur. Ferūt Mu-
renas in cauda uitalem spiritum habere,
propterea illas aliquāto celerius interimī,
si in extrema caudę parte potius quā in
capite fustibus uerberētur. Sanga Roma-
nus poeta lepidus, cuius beneficio Athe-
næum Latinum legimus, quū Pyrgorum
in

in litore piscaremur, docuit Murenas ab antiquis exossari, Plauti autoritate, ut eorū carnes nullis impeditæ spinis gratiores redderētur, ingentemq; ille Murenā binis bacillis utraq; manu comprehensis mediā astringendo, detergendoq; recte & festiue admodum exossauit. Serpentes cum Murenis coire, quas sibilo è profundis in litus euocent, diuus Ambrosius & complures antiquorum tradunt, cui opinioni Athenæus refragatur, autoritate Andree, qui de his quæ falso creduntur librum edidit. Murenæ toto anno pariunt, estq; de genere earum Murus robustior, & grātiōr, & unicolor Larici ligno, colore persimilis, ut Aristoteli uidetur, quem Myrinum Plinius appellat. Inuenitur & Murena fluuiālis multo minor, quæ unā tantum habet spinam, & Gallaria, autoritate Dorionis, ab Athenæo nūcupatur, ita ut arbitrer hanc minorem Murenā intelligere uoluisse Athenæum pro ea, quæ à nobis Lampetra uocitur, sed de hoc mox diffuse differemus. Murenarum carnes non minus nutriunt, q̃ Anguillarum atq; Congrorum, ut Icesius asserit. Verū

ab duritie quadam innata & ex tenaci humore laboriosissime digeruntur, sed à laetibus eximijs summam cōmendationem accipiunt, quibus Heliogabalū Cæsarem insana prodigalitate, quum in mediterraneis esset, aulam omnem, ac rusticos pauisse Lampridius in historijs affirmauit.

DE ACV CAPVT XXXII

Est & Acus de longorū genere, quæ à Græcis Rhaphis, & Bellona dicitur, rostrum habet Gruis, uel Ciconiæ similitudine, colorem uero argenteum, spiritum autem, ut Albertus Magnus annotauit, uiridis coloris. hic piscis sero parit, & per æstatē tantū, utero dehiscente tēpore partus, secus ac cæteris accidat piscibus, qui ipso uulvæ foramine pariunt, ut Aristoteles existimauit. Humidū, bonumq; succum eius carnes præbēt, sed tardiuscule cæterorum cōparatione cōcoquuntur.

DE ANGVILLA CAP XXXIII

Anguillas, quod anguibz assimilant M. Varro dictas existimauit. nascuntur ex limo, algarumq; putredine imis in lacubus & fluuijs, nullo coitu, nullaq; foetura, ut ait Aristoteles, uiuacissime

mæ sunt, quoniam branchias habent per angustas, unde etiã fit, ut turbidas aquas difficillimæ tolerēt. Reperiuntur & in mari anguillæ secundis annibus deuectæ, secus ac alijs contingat piscibus, qui è mari subire amnes, allecçi aquarum dulcedine consueuerunt: & eæ quidem multo sapidiore uidentur, quàm ipsæ progenerate, nutritæq; in amnibus, ueluti quæ uiscosum, lentumq; illum habitum penitus exuant salfarum aquarum egregio temperamento. Neq; tamen credendum est, in alto ac profundo mari dulciorem deesse humorem, quo maxime pisces foueantur. Nam ut ait Aristoteles, in pfundis uadis aquarum dulcium uenæ perennes existunt, & in ipsa marinarum aquarum mole portio certa dulcioris humoris reperitur, quum maris aqua, neq; simplex sit, neque, ut aliqui uoluerunt, purum elementum, argumento sunt uasa cerea è nauigijs in altum demissa, quæ paucarum horarum spatio dulci aqua per meatus subtilissimos recepta, manifestissime replētur, ut Democritus ante Aristotelem: & utroq; posterior Theophrastus experimentoprehenderunt.

runt. Cæterum Anguillæ in mari rarissi-
me, frequenter uero in omnibus ferme flu-
uijs ac lacubus Italiæ capiuntur. Sed ingen-
tes & sapidissimas alit Vulsinensis lacus,
quarum incredibilem multitudinem capi
uidimus in excipulis ad egressum Martæ
amnis fabricatis, cum Alexander Farne-
sius Cardinalis Leonem Pontificem in eam
amoenissimam regionem ab urbe uenan-
di studio secedentem, regali magnificen-
tia suscepisset. Anguillas omni ex loco,
omniq; tempore, & præsertim circa solsti-
tium medici detestantur. Stomachis enim
& renibus sunt inimicæ, sed præcipuum
sentiunt nocumētum ex earum obsonijs,
qui harenulas mingere cōsueuerunt, quo-
niām illæ anguillari glutino in calculos
cogi & astringi uideantur. podagra quoq;
laborantibus manifeste officiant, nec ullis
morbis medentur, sic ut inique fecisse na-
tura uideatur, quæ tam suauem refectandis,
expuendisq; piscibus saporem indiderit.
Cæterum Anguillas minime noxias, sed
quæ propter exilitatem commode ueru-
bus torreretur non possint, gignit Serius Cre-
monensis agri fluuiolus, qui in Adduam
excurrens

excurrens, Vidæ poetæ paternas possessiones interluit.

DE LAMPETRA CA. XXXIII

SVbeunt Arnum, & Tyberim Lampetrae, atq; in his præsertim amnibus ad generosum habitum adulescunt, Anguillis, uel paruis potius Murenis assimulantur. sunt enim lubricæ, & nigricantes, tendente tamen earum parte prona ad cœruleum colorem, utroq; autem gutturis latere foraminulentæ, siquidem septenis paribus fistulis mirabili ordine à natura fabricatis acceptam aquam emittūt, quū branchiis omnino careāt, nec cubitalem excedere magnitudinem soleant. Omnibus autem Galliae Cispinae riuulis, ipsiſq; præsertim Ticini, atq; Adduæ emissarijs multa reperiūtur prætiosæ admodum, quam minimi digiti crassitudinem rarissime superent. Sed Romanis præcipua nobilitas à magnitudine atque sapore, adeo, ut denis sæpe aureis singulæ uæniāt, ipso præsertim uere quo maxime probantur. Necq; enim dum ieiunamus & frugi esse debemus, luxuria castigatur. Retulit Plautina in culinarijs suis, duorū Cardinalium
luxu

luxu,superbiaq; certantium obsonatores:
centum aliquando argenteorū nummū
unī Lampetræ pretium fecisse, quū in fo-
ro piscario ambitiosius cōtendendo eum
piscem pertinaci, atq; insana profusione
ueluti ad hastam licitarētur. Lampetram
neoterici quasi à lambēdis petris dictā pu-
tant,quā Græcis Galeū, Latinis uero Mu-
stelā fuisse arbitramur. Eam Ennius poe-
ta pretiosissimis æqualē facit, & Plinius
bonitate Scaro proximā esse testatur, &
Ambrosius gustu suauē uocat. Porro Ga-
leorum plura sunt genera,ut apud Aristo-
telē, Athenæū, Oppianūq;, ac ipsum præ-
sertim Galenū licet intueri: dicitur enim
piscis Mustela è Galeis, siue ex Musteli-
no genere, ut Theodorus Gaza passim
interpretatur,prolem ore suscipere & rur-
sus emittere,ut illam à piscium malefico-
rum iniuriā tueatur. Cæterū Galenus in
tertio libro de alimentis Philotimū repre-
hendit,qui Galeū in ordine duras habent-
ium carnes collocabat, quū Galaxius sit
is piscis è genere Galeorum,quem Latini
Mustelam appellant, piscis inquit & mol-
lis, & apud Romanos gloriosus. Neque
enim

enim ille uetus pariter ac ineptus Galeni
interpres unquam pro Galeo Mustelam
interpretatus est. Quod profecto Theophrastus
fecisset, quod semper nominibus Græcis,
pro uirili, Latina uocabula reddere cō
sueuit. Icesius pariter in libro de materia,
ē genere Galeorum meliores & mollior
res Asterias appellauit, ita ut fortasse pu
tandum sit eum pro Asteria Lampetram
innuere uoluisse, quod Lampetra quasi à
maculis, quanquam obscurioribus stella
ta sit, & mollis & delicata. Inuenio quoque
nonnullos authores, qui paruam Mure
nam pro Lampetra intelligāt, ut ait Athe
næus authoritate Dorionis, apud quē flui
ualis Murena, quæ marina sit multo mi
nor, Gallaria nūcupatur, quoniam unam
tantū habeat spinam. Potest quoque acci
dere, ut idem sit Gallaria Athenæi, & glo
riosus Galaxius Galeni, unius literę com
mutatione; neque mirum esse debet, quum
utriusque authoris Græci codices corru
ptissimi habeantur. Albertus quoque Ma
gnus Lampetram, Murenam paruam ap
pellauit, qui quanquam sit ineptus & bar
barus, minime tamen hoc somniasse pu
tandus

tandus est, quum ex ueterum potius commentarijs laboriosissime excerptis, quam à multo nobilioris ingenij acumine tot, tantaq; uolumina condiderit. Id uero me plurimum mouet, ut Galeum pretiosum apud Græcos, nostratē hanc Lampetram nō esse existimem, quonīa is Galeus, qui Rhodi longe omnium delicatissimus est, ab Archestrato in eo libro, quo uita quærit Sardanapali, dicit esse Accipenser, qui Plinio auctore rarus inuentu est, & squamis ad os uersis conspicuus. Verum ipsi Græci infinita quadam nominum congerie Accipenserem appellant, ut qui modo Ellopem, modo Callionymū, modo Anthiam, & pulchrum, & Calichthyn, quem etiam ministri cum tibijs coronati conuiuijs inferrent, eum uocare consueuerint. Sed ut arbitrer Lampetrā antiquitus fuisse Mustelam, Plinius apertissime suadet, quū dicit in lacu Rhætiæ Brigantino Mustelam esse marinæ æmulam. Namq; is hodie Lacus Hydrius est in Tridentinorum finibus, qui proculdubio antiquitus fuit Brigātinus. Is emittit amnem Clisium, in quo Lāpetræ reperiūtur. Sebinus quoq; Brixiano

Brixianorū lacus Brigantino proximus,
qui hodie Hiseius dicitur, & Olliū amnem
emittit, ut plures eius accolæ mihi affir-
marunt, aliquādo Lampetras Etruscis ac
Romanis specie, saporeq; simillimas præ-
buit. Neque propterea dixit Plinius mari-
næ æmulam, quia captam mari intelligen-
re uelit: marinæ enim sunt, quæ in Arno
ac Tyberi capiuntur. Distant siquidē lon-
go interuallo pulparum bonitate ab his,
quas in alto mari expiscari aliquando so-
lemus, quum subaridæ, agrestesq; sint, ita
ut exprimere Plinius uoluerit Mustelas,
quæ nunquā mare attigerint, sapore com-
médandas dulcibus in aquis reperiri. Ne-
que enim Pliniū Lampetras paruas (quas
Lampetroccias uocamus) marinis cōpar-
rare uoluisse credendum est, nam si de par-
uis intellexisset, ad Brigantinum ignobi-
lem lacum & ipsis abstrusum in Alpibus
minime fuisset recurrendum, quū, uti supra
diximus, tota Gallia Cisalpina in omni-
bus fluuiolis ac riuis copiosissime reperir-
antur. Vnde uero Lampetrā antiqui Mu-
stelam appellarint, incertū est. Verū ego
piscem illum à longitudine, cādoreq; uen-
tris

tris & à tergoris superioris subluteo colore (ut in quadrupedibus Mustelis uideamus) dictum esse putauerim. Fuere aliqui eruditiores nostræ tempestatis, qui Lampetram apud Plinium Lumbricum fuisse crederent, quum in nono dicat, Duæ omnino sunt pinne longis piscibus. ut Lumbricis & Anguillis & Congris. quum & Lampetræ sint longæ, & Lūbricis terrestribus certo confinio assimilentur. Verum locum ibi deprauatum esse ostendit Alcyonius uir doctus, quum Plinius eadem uerba ab Aristotele mutuatus esse manifeste deprehendatur. Verba autem Aristotelis hæc sunt ex libro primo de natura animalium, Quæ autem in genere natantium pedibus carent, hæc aut pinnis natant, ut pisces, quorum alij quaternas, binas scilicet parte prona, & binas supina habent, ut Aurata, ut Lupa: alij binas tantum, qui longi, leuesque sunt, ut Anguillæ & Congri: aut nullas omnino habent, ut Murena, sed ita mari utuntur, ut terra serpentes, modoque simili repunt in humore. Theodorus autem uertit leuibus loco lubricis, quandoquidem in mēdosam Plinij lectionē incidit nec satis animad-

animaduertit, quo pacto castigare eam oporteret, ut librariorū uitio lubricis dictio nem in Lumbricis, addito in litera abiisse omnino credendum sit. Porro Hermolaus in castigationibus Plinianis nihil de Lumbricis differuit, in Corollario autem apud Dioscoridem, quum Mustelam nominaret, quis nam is piscis apud neotericos esset, cautissime subticuit: utpote qui de eo pisce nihil certi adhuc se cōperisse meminerat. Quod si hæc nonnullis qui inexplorata ueritate morosi sunt, minime satisfacerint, operæpretiū erit eos Lumbrici nomen pro pisce apud aliquem idoneum auctorem reperire, quod certe nunquā (nisi fallimur) uel accuratissima lectiōe poterit inueniri. At si Lumbricus erit piscis qui Lampetra dicitur, testimoniō alicuius fortasse authoris ab inferis reuocati: quis demum cōtra piscis erit ipsa Mustela ab antiquis tātopere celebrata? Quum nullus ferē sit piscis palato gratissimus, cui suum nomen, idemq; antiquum non reddiderimus. Lampetræ igitur suauissimæ sunt, Martio tamē Apriliq; mensibus tantum. nam incipiente æstate durescit neruus in

terior, qui illis pro spina est. cæterum delicatior quodam condimento multo maiorem, quam ab ipsis pulpis, nobilitatē accipiunt. Necare enim eam in Cretico uino solēt, eiq; myristica nuce os claudere, & foramina illa totidem Cariophyllis adimplere, in teganoq; conuolutam in spiras additis auellanis tritis, medulla panis, oleo, uino Cretico, aromatibusq; ad temperatiores prunas, certis momentis sedulo excoquere: quo cōdimento Leo x. in minore fortuna, ioci causa, ut conuiuium exhilararet, Marianum Cucullatū falsum & ridiculum hominē memorabili impostura decepit. Namq; funem instar Læpetræ incoctum, multoq; illo iurulento immersum grandī in patina apposuit, ut notam omnibus eius edacitatē, gulamq; eluderet, q̄ iam magna pultarij parte absumpta pseudolampetrā aggressus, diu, multumq; cum ea maxillis ac dentibus inhaerente colluctatus, cachinnum cunctis tolerantibus facetissime respondit, utinam sic mihi sæpius illudatis, nam in hoc condimento non modo funes, sed & ipsas catenas, quibus insani uobis similes uinciuntur

tur, & cum uoluptate quidē absumerem. Caterū Lampetrarū pulpīs nullam uim noxiam inesse putandū est, quando & duricie & lento pingui prorsus expoliatae sint, quibus maxime cōditionibus pisces stomachis incommodi esse cōsueuerunt. Dicere autem eas ab occultiore potestate neruis aduersari, impudentis, uel scrupulosioris ingenij esse putamus.

DE TROCTA CAP. XXXV

Quid Trocta Romanis antiquitas fuerit, haud facile adfirmauerim, quādo unus tantū ē Latinis Ambrosius, solusq; ex omnibus Græcis authōribus Aelianus Troctam nominarint: & id quidem admirādum est, quum omnium quī dulcibus in aquis generent, hic piscis longe nobilissimus æquali cunctarū gētium iudicio censeatur. quāobrem in hoc praesertim pisce condonandam mihi ab eruditis ueniam existimo. si ingenue me nondum eius uocabulū à ueteribus usurpatū reperisse, minime inficiabor. Sed Troctā de Luporū genere fuisse apud antiquos crediderim, uti Moderatus Columella curiosos atq; oculatos lectores admonere ui-

detur, quum Lupos sine macula piscinis
includi posse asseueret, aliosq; esse Lupos
dicat, qui Varij appellentur, ita ut Lupo/
rum alij sint sine macula, id est marini, qui
& amnes subeant: alij Varij, hoc est fluuiā/
tiles, qui dulcibus in aquis generetur, un/
de & Troctam ab aliquibus inglorijs au/
thoribus Varium maiorē appellari uide/
mus certe Trocta admodum uaria est ni/
gricantibus maculis totum dorsum specio/
se pingentibus. Spigolæ uero unicolores
potius atq; argenteæ esse uidentur, quan/
quā & ipsæ ueluti ad retinendā Lupini ge/
neris appellationem, sub atris punctis, sed
minoribus & languidioribus, q̃ in Tro/
ctis uideamus, notatæ sint. Neq; enim ar/
bitrādum est, Columellam per Lupos ira/
ductos in Ciminum & Sabatinum lacus,
uel Troctas uel Lutos intelligere uoluis/
se, superuacaneū enim fuisset Troctas in/
didisse, quarū maximā copiam suburba/
ni amnes omni tēpore suggererent, ut ex
Reatinis, Sublaqueanisq;, & ex ipso Ty/
burtino Aniene quotidie uidemus. Præte/
rea, neq; Romanæ luxuriæ, neq; admira/
bilioris magnificentia fuisset, alios quā
pelagios

pelagios pisces illis in lacubus disseminasse. de marinis enim Columella loquebatur, & quidem nobilissimis, ut de Auratis & Murenis simul cum Lupis ipsis clare testatus est, quos tamen omnes deficiente paulatim eorum sobole, quum diu naturæ repugnare nequiverint, penitus interisse manifeste uidemus. Improbumque illud factum & dictum luxuriosum Philippi apud Cassinatem hospitem certissimam facit coniecturam, Lupum illum, quem ut insulsi mi saporis expuerat, & probro subinde fuerat persecutus, fuisse Troctam, quum in illis amnibus Cassinatum, Soranorum & Arpinatum Troctæ plurimum capiantur, quas Spigolis Tyberinis pinguioribus minime comparandas Philippus esse iudicabat. Plinius quoque aliquos Lupos à candore Lanatos appellari dicit, & illud quidem proprie & erudite, nam Lupos, id est Troctas in uniuersum secundum carnes rubescere, Spigolas autem pelagias pariter ac Tyberinas insigni candore albicare clarissime constat. Cæterum Troctam non facile in Tyberi reperies, sicuti nec ipsam Spigolam alijs in amnibus urbi pro-

pinquis. Cur autem solus Aelianus Troctam ampliore elogio celebrarit, propterea id accidisse putauerim, quod ille fuerit Prenestinus, apud quos Troctæ plurimæ subiectis in omnibus capiantur. Quæ etiam ratione Diuum Ambrosium Antistitem Mediolanensem, ueluti Larianis Troctis assuetum, uulgato etiam tum eius piscis nomini inseruire uoluisse credendum est. Sed Aelianus Troctam è genere marinariorum facit, quæ cum Delphinis pugnare soleat, sic ut id nomen nostrati Troctæ parum conuenire uideatur, eam dicit continuos habere dentes, & eos quidem incisorios, captamque hamo non retrocedere, sed continue sequi, ut eo deglutito, inferiusque demisso lineam abrodat, propterea à piscatoribus hamos ansæ longioris fuisse excogitados; saltatrixque ab eo Trocta appellatur, quod & nos hodie uidemus, nam eas aduersos amnes, uel è præruptissimis etiam cautibus decedentes incredibili impetu subire cõpertum est: ab Nare enim fluuiio in Velinum lacum, qui hodie Pedelucus est, stupenda uelocitate uolucrum modo ascendere creduntur, qui lacus ab altissi-
mo

mo montis uertice certis primo coarctatus angustijs, & mox tota aquarum mole præcipitat⁹, nec subiectis quidē cautibus madefactis, ueluti è coelo in ipsum profluentem Narem effunditur. Nos quoq; Troctas maiores audiui⁹ in Larij ripis lasciuo excursu extremas arenæ margines aliquando ad iusti passus longitudinem profulcasse. Troctæ longe omnium maximæ centum aliquando librarū pondus Lario in lucu progignūtur, & quidem omni alio, uel marino etiam pisce sapidiore, præsertim si Maio mense & in Breſcia torrētis ostio capiantur; mortuæ paucissimis horis summam illam saporis gratiam amittunt, quoniā ob pinguem illam teneritudinem quā ocillime computerescunt. Coquuntur cōcisæ in tabellas in lebetibus lapideis torno fabricatis, simplici in aqua, multo sale indito, aliāq; subinde accersita cōdimenta penitus aspernātur. Musco enim quodam pruinæ simili paulo post sponte emisso, rubētes pulpæ protinus efflorescunt. ita ut quum refrixerint multo gratiores esse uideantur. Morus tamen nobilis parasitus, qui plurima, erudi

tioraq; in obsonijs pulmenta commentus
est, Troctam cubitalem in præpinguis ca
pi iure coquendam esse censebat, sicuti &
Phasianum adultum, quem mediocriter
in eodem capi iure elixare, ac demum ad
auertendam ariditatē, quæ torrendo con
ciperetur, omenti hœdini reticulo multis
Cariophylorum clauis confixo inuolutū
ad mitiorem prunarum uaporem in uerū
percoquere consueuit. Soleo ego plerun
que mirari quosdam, qui ut sapiētiores ui
deantur, Benacinum Carpionem, Pada
num Silurū, & è mari plures pisces Laria
nis Troctis uel anteponere, uel ex aqua
re solent, & item Soranę Troctæ in eo ge
nere principatum attribuant, quum maxi
me fallantur. Neq; enim obsoniorū adeo
imperitus esse possum, ut temere de hac
re iudicare sim existimandus, quum ex su
pero, inferoq; mari, cūctisq; prope totius
Italię lacubus ac fluminibus nobilissimos
pisces lautis sæpe cōuiuijs gustauerim, &
certa comparatione contulerim: sed for
tasse euenit, ut homines ea maxime pro
bent esculenta, quibus à pueritia insueue
rint, uti nobili accidit Florētino, qui quū
in

in cœna Leonis Pontificis, pelagij pisces
uario discumbentiũ iudicio certatim atq;
impense laudarentur, extollatis ut lubet,
inquit, conuiuæ marinos pisces, ego cete
Thrasymeniã Tincã conditã Leucopha/
go, his uestris Triglīs, Spigolīs, & Rhom/
bis prætulero. quod dictum ut insulsum,
omnibus præ risu lachrymas excussit, &
in prouerbiũ paulopost receptũ, autho/
ri, qui antea ignotus erat, maximam attu/
lit claritatẽ. Assueuerat enim ille Tincæ
pisci, qui à Florentinis mediterraneis ho/
minibus sacri præsertim ieiunij tempore,
in summo honore habetur. Troctæ pin/
guiores, ut sunt Larianæ, multo succo re/
plere corpora, genitalemq; humorem co/
piose suggerere dicuntur, uti Auicena de
omnibus prope piscibus, si recentes & ca/
lidi comedantur, uno edicto pronũciauit:
ægris tamen euidentissime nocent, utpo/
te quæ tarde, laborioseq; in stomachis at/
terantur & secernantur. At fluuiales, quæ
aduerso torrentiũ impetu fatigantur, atq;
occurrentibus inæqualium uadum pe/
tris illis castigatora sumina & aridiuscu/
las carnes ostendunt, medici blandiores
ægris

ægris apponere, commendareq; non dubitant. Quas etiã in paralyticorũ cibarijs magnopere laudauit ille Plinius, qui elegantem librũ de morbis atq; remedijs cõscripsit. Fuit is proculdubio Plinio naturalis histõrie scriptore & Plinio Cæcilio posterior, uocatusq; est Plinius Valerianus Medicus, cuius marmoreum sepulchrũ Comi, ubi Pliniorũ familia floruit, in templo diui Probinĩ, aquæ sacre labello superpositũ, & pulcherimis incisum characteribus conspicitur.

DE TINCA CAPVT XXXVI

TIncæ nomen nouitium & recẽs esse uidetur, quando eius piscis priscauithores, uno excepto Aufonio, nusq; meminert. Est tamen celebratus apud Ciceronem quidam facetus orator Placentinus, cognomine Tınca, q; fortasse ab eo pisce sit cognominatus, quemadmodum Florentiæ Laurẽtius Medices senior, uti erat perurbanus, cuidam celebris familiæ ciui suæ domi Tincam ingentem exquisita arte coctam falsò iactãti, Tincæ cognomen, quod illi postea fuit æternũ, indiderit. Ego uero palustres hos pisces nullo in pretio

pretio apud antiquos fuisse putauerim,
& propterea nullis literarum monumen-
tis fuisse celebratos, meq; plurimum mo-
uet Aufonius, q Tincas & Lutios ignobi-
lissimis piscibus adnumerauit, neq; eū ue-
tera uocabula subditis nouitijs nominib;
supprimere uoluisse credendū est, quum
ceteri omnes pisces ab eo ueteri nomine
celebrentur. Sed Tinca, quanquam ple-
beius sit piscis, sicuti tota fermè Italia con-
spicimus, & Aufonij quoque testimonio
notum est, quū dicit, Virides uulgi sola-
tia Tincas, aliquando tamen in lautorū
mensas uenit, & ex his Romæ, præsertim
Marsicana è Fucino lacu, qui nunc Cela-
nus dicitur. Fucinianæ labrum inferius ac-
tritū habēt, quod eius generis indicium est,
quippe quæ plurimū saxoso eius in lacus
uado uoluent. Fert & laudatissimas par-
uus ille lacus quartodecimo ab urbe la-
pide apud Bacanam syluam, quam An-
tonino Pio notā itinerario esse uidemus,
quibus non modo plebeijs, sed splendidi
etiam optimates sapius uescantur. Nobi-
lis ille inter aulæ procures lōge omnium
ætatis nostræ popinalis lautitiæ studio-
sissimus

fissimus, qui ducenta milia aureorū nummū in uentrē se cōdidisse aliquādo gloriatus est, Tincas Bacanianas autūno captas, alio, laridoq; contritis, additisq; odoratis oleribus & multo aromate, in tegamenis ad uaporē tepidioris furni felicissime percoquebat. Fert & Tincas, quantq; minores, sapore tamen minime contēnendo Sanctæ Praxedis lacus, in Latij, Sabinarumq; finibus, q̄ Regillus antiquitus fuit, illa nobili deuictis Samnitibus pugna celebratus, sed eæ cū Raijs & Squatinis, cæterisq; uilissimis piscibus apud Pætheon, ignobili foro infimis hominibus uenduntur. Platina in culinarijs suis fœde lapsus est, quū Tincas antiquitus Mænas fuisse existimauit. quæ sine controuersia n̄ sunt pisces. qui Menulæ uel Girulî à Venetis appellantur, pisces inquam noti, & Ciceronis autoritate uilissimi. Cæterum medici Tincis omnibus uim quādam inesse ad progignendam febrem existimant, quoniam maxime in cœnosis degant, & putrescentis limi sordibus uescantur. Verum eas scissas per dorsi lōgitudinem, pedumq; & manuum plantis applicatas ardentis

dentis febris feruoribus plurimum aduersari quidam putarūt ex secta Iudæorum, qui quanquam sordide admodū, & ridentibus alijs talia experirentur, aliquando tamen ipsis æstuatibus exoptata blādimenta feliciter attulisse comperti sunt.

DE LVTIO CAP. XXXVII

Lutius nusquam mari, ubiq; autē stagnis ac lacubus cum Tincis frequentissime reperit, qua una ratione, qui eum antiquitus Lupum fuisse existimant, manifeste cōuincuntur. Ausonius quoq; Lutium nominat cum Tinca, quē tamen ab olido nidore ingratū mensis esse testatur: propterea non facile dijudicauerim, an is sit qui Lutius ab Italis, à Gallis uero Broscettus dicitur, quoniam is inter gratos secundæ classis ipsorum fluuiialium, in Gallia Belgica atq; Britannia censeatur. Venditant eum omni tempore uiuū, innatantemq; ligneis uiuarijs Britāni, uentrēmq; illis ultro cultris aperiant ad ostentādam eorum pinguedinē, quæ plagis exprimitur, ut emptores aspectu suminis alliciantur: neq; refutati propterea cōmoriuntur: coeunt enim protinus patentia uulnera Tincarum

Tincarum contactu, quod earum tenaci illuue, ueluti glutinosa medicamine solidentur. Thrasymenus lacus eius generis longe maximos, atque optimos nutrit: bicubitales enim aliquando excellere magnitudine. Post Thrasymenius est Cimino, qui hodie Rusillonius lacus dicitur (fuit is uicus antiquitus Rus Syllanum) laudatiores Romae habentur. Nam quos praebet Bracciani lacus, qui olim Sabatinus fuit, & sapore & magnitudine sunt inferiores. Effigiem Lutij quum de Lupo ageretur, adamussim expressimus, ita ut posterius, quem ego piscem Lutium nominarim, minime sint dubitaturi, hic piscis admodum salubris omnium medicorum iudicio putatur. Caeterum ab insulsa quadam pulparum siccitate nullam unquam in optatum mensis laudem uel commendationem adeptus est. Ita ut non nostrates Lutij cum Gallicis dignitate minime sint coparandi, & te, tuosque conuiuas lautissime Ludouice aliquando deceperint, quum obsoletiores Galli incognito adhuc agresti illorum sapore, dum emerent, sola proceritatibus specie ducerentur: non enim maximis
semper

semper optimi . nam in omni genere piscium media ætas, quæ nōdum summam magnitudinē impleuit Cornelij Celsi auctoritate commendatur. Cæterum Lutorum mandibulæ tostæ, in pulueremq; reductæ, si aurei pondere cum uino sumantur, in uesica & renibus calculos frangere consueuerunt.

DE RAYNA SIVE BURBA,

RO CAPVT XXXVIII

Alunt singuli Italiæ lacus suos piscis, qui cæteris eius generis anteferrantur. Nam sicut in arboribus, cæterisque animalibus uidemus, sic & in ipsis aquatilibus contingit, ut aliæ atq; aliæ aquæ diuersis piscibus occultiore quadā proprietate, uel à terreno, uel à pastione, uel ab ipso demum cœlo prorsus accersita, non solum ad maiorem corporis amplitudinē, sed etiam ad ipsam saporis felicitatē plurimum cōferre uideantur. Probare etenim ficus è Liguria solemus, Etrusca persica, Vesuuinas uuas, à Clodia fossa, Padique ostijs melopepones, Appulas amygdalas, Campana malagranata, Picētes oliuas, è Romano agro poma apia, è Sabino piramustea,

mustea, Tarentinas iuglandes, Castaneas
 è Clauenna Rhatìcis proxima Alpibus,
 Nursina rapa, & ex Vmbria expetita Ro-
 mæ terræ tubera: ex animâtib⁹ itē boues
 Insubres, iuuenas Romanas, Tuscos a/
 pros, uitulas Surêtinas, hœdos Vmbros,
 arietes Pistoriêses, gallinas Parauinas, &
 columbas Interamnêses, à magnitudine,
 saporeq; plurimum cōmendamus. Larius
 igit lacus ob longitudinē à Virgilio ma-
 ximus nūcupatus, pisces longe omnium
 maximos gignit, Troctas centū aliquādo
 librarū pondere, & Burbaros ducentarū.
 Sed Barbari illi ingentes uideri potius li-
 quidis ac pspicuis in undis, q̃ capi retib⁹
 possunt, quū ea impotētī impetu plerūq;
 dilacerent. subeunt solstitij diebus umbro-
 sos specus, in rupib⁹ Licinianis, quæ sunt
 in aduersa Larij ripa contra Insulam, Euri-
 pumq; illū gemmē à Cæcilio Plinio cele-
 bratum. Eos industrius quidā sacerdos sa-
 gittis arcubalista emissis, quum in profun-
 do quiescētes fuscinis atq; tridentibus at-
 tingi nō possent, uulnerare conabatur, ne
 que tamen sagittæ longo alligatæ funicu-
 lo, nisi auersis officiebāt, quū illa squama-
 rum

rum ferie thoracatū earū ictus facile repellerent. Sunt & in Mantuano lacu, q̄ restagnante Mincio amne late diffunditur, Barbari pisces sapore longe optimi; nam Lariani sola magnitudine sunt insignes, raro ij bipedalem excedere magnitudinē solēt, lati sunt, & ingentiū subauratarū squamarum specie, rotūdoq̄ item labro auri colorem referēte, pinnisq̄ pariter subcroceis, lōge pulcherimē eos Veneti Raynas, ipsi uero Ticinēses, Placentiniq̄ & cæteri Padiaccolæ Carpenas appellant, humidiores carnes, sed tamē innoxias habēt, quod nō tenaci, sed aqueo potius humore abundent, Lingua autē maxime ualere dicitur, nam & sapore præstat, & uim habet augēdæ ueneris, sicuti in Tincarū & anatum linguis experimur.

DE POLYPO, SÆPIA, ET LOLLIGINE CAPVT XXXIX

PRæter squamosos pisces, & lubricos, & planos, est etiā molliū genus, sic dictum, quoniā ad tactū molle sentiatur, ut sunt Polypī, Loligines, & Sæpiæ. Cōstat Polypus corpore admodum paruo, & in medio ad emittendā aquā fistulato, quod

pluribus brachijs, & crinibus instruit, quibus, uti est omnium ferme piscium solertissimus, obuia quæque comprehendit, ligat, inuoluit, atque flagellat, & ipsis denique ostreis siliceo tegumeto egregie munitis insidias molitur. Sunt enim ei cirri multiplices, plurima in extremis prætenturis acetabula, itemque frequenter pediculi, manusque plicatiles, quibus admiranda facinora dum venatur, edere consuevit: hiantibus siquidem conchis lapillum imponit, ut illis sese occludendi facultatem eripiat. Leonem, qui ualidam Murenâ chelarum forcipibus necat, cirris inuoluit, complexumque fugendo paulatim interimit. Repit quoque frequenter in terram, oleas ascendit, & in ædificia aliquando transgreditur. Refert Plinius Polypum insignis audaciæ, ac magnitudinis in cetarijs Hispaniæ irrepsisse noctu ad lacus ligneos, falsamentaque exedere, & populari consueuisse, ad extremum præfectis fures obseruantibus, latratu canum deprehensum, expugnatumque totius familiæ concursu, atque ægre telis ac tridentibus fuisse confectum, cuius cadauer ad insignis pugnae memoriam Trebii Niger præcōsuli L. Lucullo transmissum.

miserit. Polypus ultra bimatū non uiuit, quem expirare in Venere aliqui prodiderunt. Caput eorū chartilagine cōstat, quæ celeriter durefcit, immaturamq; illis senectam adferre solet. Carnes Polyporū, Galeni atq; Athenæi authoritate, duræ sunt, & difficillimæ digestionis: si uero concoquantur, non omnino malum aut exiguū præbent alimentū. Salsugine autē sua Veneris pruritū excitant, & mirifice languidīs, atq; defessis auxiliātur. Afferūtur Venetias ex Illyrici, Dalmatiæq; ora sale inueterati, quorum acetabula & extremitates cirrorū à senibus ad parandā sobolem expetuntur. Alexis poeta in Pamphila, ut citat Athenæus, quū incitāmēta Veneris percenteret, Bulbum, & Polypū ante alia celebrauit. Plinius quoq; ille, qui de medicina librū cōscripsit, ut alibi diximus, Polypos cardiacis cōferre arbitratus est. Sæpia autē & Loligo in hoc differunt, quòd Sæpia latior, Loligo longior est. hæc rubrum, illa nigrum in timore liquorē emittit. Inest Loligini, quæ hodie Calamarium dicitur, gladiolus perspicuus & Chrystallo persimilis, Sæpia autem corpulentiam

quandā habet inter spinam & os mediā
naturæ fungosæ atq; friabilis. Vtriq; sicut
& in Polypo, sunt barbæ, crines, & acce
ptacula, sed aliquanto breuiora, quibus
escam corripunt: corporū uero aluei ali
quanto capaciores q̃ in Polypis, quod na
tura prolixioribus postea capillamētis in
Polypo compensarit. Sæpia, ut ait Athe
næus in libro de medicina piscium, elixa
uentri cōfert, succus eius subtilem reddit
sanguinem, & mouet crism per hæmor
rhoidas. Oua aut̃ eius, authore Plinio, uri
nam cient, renumq; pituitas detrahūt. In
uniuersum uero, mollium genus difficilli
me in stomachis cōcoquitur, si autem co
quatur, plenius nutrimentū præbet. Qua
ratione, ut ait Athenæus, uenerem excita
re dicūtur, nam in cōcoctionibus primis,
quū maxime laboratur, uentum plurimū
generari necesse est, quo maxime uirilia
inslent, & uenus ipsa uel in senibus, quan
quam languidula, reuiuiscat. Nobis uero
manifeste cōpertum est, quæcunq; obso
leta ex mollibus piscibus conficiantur, in
stomachis studiosorū, aut ociosorū æger
time coqui, multa q̃ subinde incommoda
corpori

corporibus adferri, quoniam primæ digestionis uitia in hepatis, ac uenarum secretionibus recte corrigi non possunt, neque sanguis ad idoneam puritatem elaborari. qua maxime de causa, Clemēti Pontifici Maximo ex huiusmodi mollibus obsonia appetenti, in mensa palam totum eorum genus sapissime sim detestatus.

DE LOCUSTA CAPVT XL

Mollibus piscibus Crustacei succedunt, inter quos Locusta primam obtinet dignitatem, eam Aristoteli Carabum esse Theodorus existimauit. Oppianus autē pro Carabo Leonem intelligit, qui Theodoro sit Cammarus: nam ubi prælium Carabi cū Murena multis uersibus elegantissime describit, Carabus denticulato forcipe instructus exprimit, quo Murenæ collum corripit. Caterum sine cōtrouersia Locusta est Carabus, quanquā, ut ait Hermolaus, hæc nomina cōfundantur Pedibus siquidē eius forcipes desunt, ut ait Aristoteles. Præterea Locustam corpore rubenti, aculeato & aspero esse constat, ut ex Suetonio etiam apparet, qui Tiberiū ait, apud Capreas piscatori faciem

Locusta perfricari iussisse, quòd ille à tergo insulæ per deuia atq; aspera, ut Locustam dudum captam offerret, ad se improuisus erepsisset. Contrà uero Cammarus, qui Leo apud Pliniũ est, uti etiã nunc uulgari appellatione nuncupamus, & forcipes habet pro manibus, & corpore leui atq; cœruleo, multisq; subnigris maculis splēdet, ut Aristoteles pulcherrime depinxit, & nos quotidie uidemus, quẽ etiam Astacum appellauit Oppianus; nos uero Cāmaros appellamus eos, qui dulcibus in aquis reperiuntur, ad paruorũ Leonum effigiem, qui dum coquuntur, protinus rubescunt: eorũ maxima habet copia in Gallia Cisalpina, quæ est frequentibus amniculis irrigua. Sunt & Maiæ grãdiore, rotundiore uentre, gressu in terra segnes, in aquis autẽ uelocissimæ, Veneti Granceuolas uocant, quarũ rotundioribus testis specula includere ad elegantiam solent. Sunt & Paguri, Granciporri hodie nuncupati. Item Squillæ, siue Chelis, quas Oppianus, ceteriq; omnes Greci Carides appellant: eas mirũ in modũ commendauit Apicius in coquinario opere, Romani hodie Camme

Cammerugias & Pernocias uocant. Sunt qui arbitrentur Squillas esse id Cancrorū genus, quod Gibbum Aristoteles appellauit, uidentur enim Squillæ admodum Gibbæ. Quid autem sit Squilla Iuuenali illo in carmine,

*Aspice quàm longo distendat pectore lancem
Quæ fertur domino Squilla.*

Ego putauerim illum Crustaceorū nomina cōfudisse, uoluisseq; intelligere pro Squilla Locustam, aut Leonē, qui dominis apponi consueuerint: per Cammaros autem illos scilicet paruos designasse, qui Locustarū ingentiū collatione, ueluti minutili, ignobilioribus cōuiuis apponerentur. in uniuersum Crustacea ab ouis commendatiora sunt, pinguescereq; solēt plenius: authore autem Galeno totū Crustatorum genus ob carnīū duritiem difficillime cōcoquitur, salsumq; humorē adgenerat, sed aliquanto mitiorem ipsis Testaceis, de quibus mox agemus. Cācri autem & Cancelli, qui caudā non habent, latoq; corpore & ualde rotundo constant, quiq; colore rufescunt, & appensi lineis apud sacellū Hadriani pōtis uenūdantur.

hecticis & lenta febre laborantibus mire
cōueniunt, quoniā humidū, leueq; & ual
de refrigerans alimentū præbent, præser
tim si (utī præcipit Galenus) in aqua præ
decocti magna ex parte falsuginem inna
tam exuerint. hūc Cancrū, qui Græce est
Carcinus, si in patella uratur uiuus, sub ca
nis syderis ortū, quū sol in Leonē Zodia
ci transit, à rabido cane cōmorlis mirifice
auxiliari Aescrion Galeni præceptor as
firmavit. Pelops autē medicus Galeno etiā
familiaris, id à qualitate materie ipsi? Cā
cri, nō autē à peculiari eius naturæ proprie
tate prouenire testat, cuius opinionē ne
mo ferè secutus est. Sed Dioscorides intel
lexit de fluuiialibus Cancris, quos cum ui
te alba concrematos admista gentiana, ra
bie affectis prospere semper exhibuit.

DE OSTREIS ET ALIIS TESTACEIS CAPVT XLI

E Testaceorum genere Romæ in præ
tio habentur Ostrea, Pectunculi, &
Tellinæ. Ostrea mittit Corsica, sed raro.
& sæpe olida, quoniā aduersis tēpestati
bus impedita nauigatione, uel prædoni
bus Mauris intercluso mari, non facile ad
urbem

urbem perueniunt. Ea uero quæ à Pisauri litore paucis ante annis afferebatur, extincta ueluti earū progenie penitus abierunt. Ostrea, quū Romana res magnitudinis atq; luxuriæ fastigiū teneret, à Brundisio in Lucrinū lacum transportabatur, quæ ueluti ea peregrinatione gaudentia, adoptataq; dulcibus aquis mirifice pinguescebant. Fuereq; Ostrea adeo in honore ipsi gulæ proceribus, ut in remotissimas à mari regiones ligneis lacubus apportarentur. Refert Athenæus Apitiū nobilem parasitū, qui superioris nomine appellari promeruit, uasis summa industria fabricatis ad Traianum in mediterraneis Mesopotamiæ cōtra Parthos bellum gerentē recentissima Ostrea detulisse. ea maxime probantur, quæ magnarū nauīū carinis adhærent, & ab urinatoribus de manu colliguntur. In uniuersum Ostrea, ut ait Galenus falsum humorē aggenerāt, & præsertim si cruda comedātur, propterea tentiginem in salacibus plurimum adaugent, aluum quoq; ea mouere Plinius medicus asserit, qui & eorū testas ambustas dysentericis prodesse, frixā uero eorum carnem

carnem à ueneno comesti Leporis maris
 ni liberare testatur. Plinij autē naturalis hi
 storiæ scriptoris autoritate, stomachū re
 ficiunt, fastidijs medentur, molliūt leniter
 aluum, tenasmonicos iuuant, & Veneris
 pruritū falsugine sua uehemēter incitant,
 coctaq; in testis destillationibus prosunt.
 Affinem Ostreis Pectines siue Pectūculi,
 quos hodie Cōchulas dicimus, naturā at
 que saporē habent, sunt striatæ & subru
 bra carne, & in Tarentino sinu laudatissi
 mæ & grādiore, quæ auriti Pectines La
 tine appellantur, unde Horatius dixit,
Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.

Seqūtur paruæ illæ Cōchulæ, à uete
 ribus Latinis Mytili, à Romanis autē ho
 die Græco nomine Tellinæ nuncupatæ,
 quæ bellariorū locū obtinent, sunt enim
 gratæ gustui, uerū arenulis scatēt, & pro
 pterea calculosis officiunt. Cinerē earum
 casum pilorū in palpebris prohibere Ori
 basius affirmat. Sunt & alia Concharū ge
 nera prope infinita, ut Purpure, Buccinæ,
 Aures, Dīgiti, Vngues, Patellæ, Cochleæ,
 quæ cōsulto præterimus, quoniā suburba
 no in mari rarissime capiātur, Est & Ech
 nus

nus nō ingratus principū mensis, spinoso
castaneæ tegumēto assimilatus, cuius ge-
neris est Echínometra multo maior, in al-
to tantū mari pgenitus, quē Aristoteles
urine destillationibus efficacissime mede-
ri testatus est. Venit & inter mensarū deli-
cias Vertibula siue Vrtica, callus quidam
ad magnitudinē iuglandis, cuius duricies
ut ait Aristoteles, media est inter testā &
coriū, colore subpallido & rubenti, ea fre-
quenter in Pyrgorum litore ad Centum-
cellas reperitur, quam sicuti palato iucun-
dissimam, ita & stomachis minime insalu-
brem esse conijcimus.

DE SALSAMENTIS CA. XLII

SVperest ut de salsamētis pauca attin-
gam⁹, quæ adeo in honore apud Græ-
cos fuerūt, ut Atheniēses Chereptrili, qui
salsamenta uenditabat, filios in gratiam
patris ciuitate donarint Romani quoque
huic rei plurimū studuerūt, ut ex Plinio li-
cet cōiectari. Garū ante alia in pretio fuit,
liquamē ex salitorum Scombrorū muria
confectū, quod in uarios culinæ usus ue-
niebat. conficiebatur optimū in Aphrica,
quod sociorū quoq; appellatū est: sed id
hodie

hodie penitus exoleuit. Maxima nūc gra-
 tia est Cephalorū ouis, quæ geminis follis
 culis circuncisa parte suminis, recentibus
 Cephalis eximūtur, quæ Græco nomine
 passim Oa Taricha, id est salita nūcupan-
 tur. Secundū Oa Taricha eminet Cauia-
 rium, quod ex Sturionū ouis in Pōto con-
 ficitur, ita ut salita in massam ingētem cō-
 gantur, & cadis includantur: cruda ea cō-
 medimus, uel in panis crustulis ad prunas
 ustulatis: modico enim igne falsamēta in
 uniuersum indigēt, autoritate Athenæi,
 qui quum de celeriter factis loquimur, in
 prouerbiū cessisse ait, citius q̄ falsamenta
 coquātur, sicut de Asparagis Latini usur-
 parunt. Caularia Iulio secundo Pontifici
 Maximo mirifice placuerunt, quod deie-
 ctum ei ciborū gustū sapius alleuassent,
 & siti, uinisq̄ pariter, ut in senibus acci-
 dit, mire lenocinari uiderētur. Sunt etiam
 in summa cōmendatione ex ipsis Sturio-
 num pulpis Spīnalia, sic uulgo nūcupa-
 ta, quæ larinis lignis assimilantur. Lau-
 dant & Moronē, ignoti nobis piscis præ-
 dura frusta, ualdeq̄ rubētia, quæ Mæoti-
 dis paludis accolæ mercimonij causa trās-
 mittunt,

mittunt, ea prius exedí cōmode non possunt, nisi aquæ calidæ perfusione molliantur. Sardæ, quæ Plinio, Theodoroq; sunt Trichiæ, itemq; quæ uocâtur uulgo Aleces, aliquanto Sardis minores, in magno usu alendis familijs existunt. Sunt ij digitales pisciculi, qui lōge optimi in Liguria saliantur, eos aliqui Apuas esse uoluerūt, quæ authoritate omnîū ferè antiquorum ex limo fiunt, & in magna copîa apud Pyreum Athenarū portū capiūtur. Ex Cimbricis quoq; litoribus Aringhæ, pedales pisces in cratibus sale ac fumo inueteratî nobis afferunt, quibus Hermolaus quum eas citaret propriū nomen nō indidit, utpote qui Alecis uocabulū ab illis gētibus usurpatū nō probabat. Adducūtur quoq; ex finibus Gothiæ, atq; Noruegiæ cubitales Merlucciæ, adeo duræ & extentæ, ut fustibus assimilentur, quas in delitijs Germanorū, qui urbē incolunt, esse uidemus. Sed Thynnîs præcipue fora omnia & tabernę salsamentariorū replent, de quibus late in proprio capite disseruimus. Salmones etiā Gallia Belgica quorannis mittit, sed in plebis usum, quū saliti pristinā nobilitatem

bilitatem amittant. Caterū ex salitis pal-
mam, omniū cōfessione etate nostra, obti-
nent Carpiones ex Benaco lacu, qui sub-
frixi modice saliantur, referunt ij Troc-
ta- rum saporē, atq; ipsam corporis speciem,
nam & pulpæ eorū rufescunt, & argētea
tergora uarijs punctis depinguntur. Sed
quæ in Troctis nigra sunt, in Carpioni-
bus rubra cōspicimus, ita ut is piscis, qui
Ausonio Salar uocatus est, proculdubio
esse uideatur, quum in Mosella dicit,
Purpureisq; Salar stellatus tergora guttis.

Nullibi quàm in Benaco ex omni Ita-
lia Carpiones gignuntur, propterea factū
esse crediderim, ut antiqui q de piscibus
scripserunt, ueluti de ignoto pisce potius,
quàm de ignobili nullam fecerint mentio-
nem. Porro omnis generis Salsamēta san-
guinem inflammāt, bilem augēt, & stran-
gurijs obsunt: his uero q multa insulsa pi-
tuita repletū habent stomachum, siccādo,
detrahendoq; auxiliātur, immoderate ue-
ro his utentes, uel etiam senes ipsos uehe-
menter ad Venerem incitare plerique au-
thores tradiderunt.

F I N I S.

ANTIQUA ET RECENTIORA
nomina piscium marinarum, lacu-
strum, & fluuiatiliū, quæ in
Iouij Commentarijs
continentur.

A

Acanthia	cap. 27
Acipêser	cap. 1. 34
Acon	17
Acus	32
Alec	18
Alofa	17
Alutarius	13. & 18
Amia	7
Anguilla	33
Anthia	34
Apua	21
Araneus	4
Astacus cancer	5
Asellus	20
Attilus	4
Atricilla	24
Aurata	11. & 19
Aures	41
Adelus	4. & 5

Albores	cap. 13
Aleces	42
Aringhæ	ibid.

B

Bacchi	10
Banchus	20
Barbus	16
Battipota	28
Bellona	52
Bos	5
Bocæ	19. & 21
Bruccus	29
Buccina	41
Buglossus	26
Bulbus	39
Burbarus	38
Bottetriffa	22
Broscettus	37
KK	Cal

VOCABVLA

C		Conger	cap.	30
Callaria	cap. 20	Conchula		41
Callionymus	34	Cordylla		6
Calichthys	ibid.	Coruus		8
Cammarus	40	Coracinus	ibid.	
Cammarugia	ibid.	Cothona		22
Canicula	5	Capidolius		2
Cancrus	40	Capo		16
Cancellus	ibid.	Carpena		38
Capito	10, & 16	Carpio	35, & 42	
Caulinus	22	Cauiaritū	4, & 41	
Carabus	40	Citula		27
Carcinus	11	Columbus	ibid.	
Centrina	7	D		
Cephalus	10	Delphinus	cap. 4	
Cestris	ibid.	Dentix		12
Carcharia	4	Digiti		41
Carides	40	E		
Charax	12	Elops	cap. 34	
Chalcis	27	Efos		4
Chelones	10	F		
Cytharus	16, 21, 27	Faber		8
Cittulus	21, & 27	Flator		2
Clupea	1, & 17	Fici		
Coccyges	20			
Cochlea	41			

PISCIVM

Fici cap. 20
Foterisia 28
Fragolini 13
Frictura 19

G

Galeus 27. & 34
Gallaria 31. & 34
Gallazius 34
Galeotes 4
Girulus 36
Glaucus 20
Garum 18. & 40
Gobio 22
Gobius ibid.
Granciporrus 40
Granceuola ibid.

H

Hycca 4

I

Iulida cap. 4
Iecinores 13
Iocius 17

L

Labeo cap. 10

Lamia cap. 4
Lechia 7
Leo 40
Lepus 18
Leuchistus 10. 16. 17
Lingulaca 26
Limaria 6
Locusta 40
Loligo 36
Lopida 7
Lumbricus 34
Lupus 4. 9. 11. 35
Lucius 4. 35. 37
Laccia 17
Lacertus 12
Lampetra 34
Lupacius 4

M

Melandria cap. 8
Melanurus 24
Maena ibid.
Maenula ibid.
Merula 20
Myxinus ibid.
Mugil 19

KK 2 Muco

VOCABVLA

Muco	cap. 10	Pagurus	cap. 40
Mulus	9. & 18	Palamia	6
Mulus barbat ⁹ , &		Patellæ	41
barbatulus	16	Passer caput	24
Murus	31	& cap.	25
Murena	11	Pastinaca	29
Murena parua	34	Pectunculi	41
Mustela	34	Pectines	ibid.
Merluzus	20	Perca	24
Merlucia	1	Percecus	24
Moro	42	Pernocia	40
N		Phagri	13
Nigricauda	24	Phyliter	2
O		Phycides	20
Oa Taricha	42	Phocena	4
Oculata	24	Pigus	1
Orca	2	Piscis sancti Petri	
Orcynus	6	caput	27
Orphus	16	Polypus	39
Ostrea	41	Pompilius 6. & 21	
Ochialis	24	Psammatida	4
Oculatella	28	Psammitis	ibid.
Organus	16	Psitta	25
P		Porcellus	4
Pagri	cap. 13	Porcellera	ibid.
		Purpuræ	41
		Raia	

PISCIVM

R

Raia	29
Rayna	38
Raphis	32
Rhinobates	29
Rota	2
Rhombus	25
Roscettus	16

S

Salar	42
Salmon	ibid.
Salpa cap.	14
Salsamenta	42
Saperda	8
Sargus	15
Saurus	19
Sardæ	42
Scarus	1. & 11
Scylla	4
Sciena	5
Sciurus	21
Scombrus	19
Scorpio	23
Scorpena	ibid.
Sæpia	39

Silurus	4
Sinodon	12
Solea 24, 25, &	26
Squilla	40
Squatina	29
Squatraia	29
Schinalia	4
Spigola	4. & 9
Spinalia	42
Sturio	4
Stella	7
Sulius	4

T

Tarantellū cap.	6
Tellinæ	41
Thynnus 6, &	42
Thrissa	17
Tinca	36
Tomus Thurian ⁹	
caput	4
Torsio	4
Torpedo	27
Trachurus	19
Trachina	ibid.
Trachida	ibid.
KK 3 Trigon	

VOCABVLA PISCIVM.

Trigon	cap. 29	Vngues	41
Trigla	18. 19. & 21	Vrtica	ibid.
Trichiaë	4. & 11	Vmbrina	5
Trocta	9. & 35		
Turdus	20	X	
Turtur	29	Xyphius	4. & 6

V

Varius	9
Varollus	4. & 9
Vertibula	41
Vmbra	5

Z

Zaphirus	11
Zeus	8

FINIS.

BASILEAE IN OFFICINA FRO-
beniana, per Hieronymum Frobe-
nium, & Nicolaum Episcopiu,
Mense Augusto, Anno
M. D. XXXI.

PROBATION

